

Alaşara

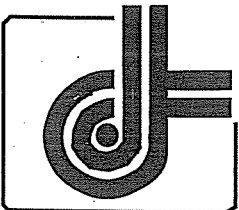
SAYI:1/NİSAN 1995/40.000 TL

Kafkasya'da yeradları değişiyor
Rusya'nın Çeçenistan politikası
Abhazya'da açlık tehlikesi

Yazarlar
Tarihçi Emine
Son Göl

Çağı yakalamak, zamanı cebinize indirgemek istemez misiniz?

DİNAMİK

ELEKTRONİK DIŞ TİCARET
VE PAZARLAMA LTD. ŞTİ

Refik Saydam Caddesi Haliç Apt.
No: 135/1 80050 Şişhane-İst
Tel: (0212) 257 71 25/ 3 Hat
Fax: (0212) 252 71 28

Alaşara

nart yayıncılık

Sahibi:
nart yayıncılık adına
Hayri ERSOY

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ekrem BAT

Genel Yayın Yönetmeni:
Ünal CUĞ

Yayın Kurulu:

Sefer E. BERZEG Murat PAPŞU,
Zeynep ŞEN, Özalp GÖNERALP,
Yeşim ATİK, Rengin YURDAKUL
Aydın O. ERKAN, Berat B. BİR
Ahmet ÖZEL, Kamuran TUC
Yaşar BAĞ, Zehra AÇICBE

Abhazya Temsilcisi
Zawur ŞILAR

Almanya Temsilcisi
Nurten KUM
Zeki KAP

Hollanda Temsilcisi
Sadi AKOAZBA

Samsun Temsilcisi
Ajans Abrek

Yönetim Yeri:

Güneşlibahçe Sokak 41/8 Ya-
zıcı Han-KADIKÖY-İST
Tel: (0216) 418 67 32

Ofset Hazırlık:
nart yayıncılık San Tic Ltd

Baskı:
Ufuk Matbaası

Fiati: 40.000 TL
Yıllık Abone Ücreti: 400.000 TL
Yurtdışı: 50 DM

Editör'den

Çıkarken

Merhaba Dostlar!...

Yeniden sizinle birlikte olmanın heyecanıyla doluyuz. Uzun süredir eksikliği "ini hissettiğimiz bir boşluğu doldurmak için yayın hayatına başladık.

Kültür ve sanat yönünde yoğunlaştırmayı düşündüğümüz çalışmalarımızı, güncel haber ve magazinle beslemek amacındayız

İlk sayımızda; Çeçenistan'daki işgal ve Abhazya'daki açlık konularının yanında, ikinci cildi Türkçe olarak basıldığında büyük ilgi gören "Son Ubıh" adlı romanın üçüncü cildini dizi olarak yayınlamaya başlıyoruz. Ayrıca, kamuoyunda "Şeyh Şamil'in torunu" olarak tanınan ama Şamil'in torunu olmaktan öte önemli özellikleri bulunan Sn. Aydın O. ERKAN'la yaptığımız nefis bir haber-ropörtajımız da dergimizin önemli konuları arasında yer alıyor.

"Abhaz Kahramanlık Şarkıları", Müzikbilimci Meri HAŞBA'nın özgün bir araştırması. Ve bu değerli çalışmayı Murat PAPŞU'nun kaliteli çevirisiyle sunuyoruz sizlere.

Bildiğiniz gibi 8 Mart, Dünya Kadınlar Günü'ydü. Biz de elbette bu önemli günü atlayamazdık. Marmara Üversi-

tesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Öğr. Görevlisi Berat B. BİR Kadınlar Günü'ne farklı bir perspektif getirdi. BİR'in yazısı dergimizin iddialı sayfalarından biri olmaya aday.

Dergimizde çocukları da unutmadık. Çocuklarımız bizim için gerçekten çok önemli. Onlara sürprizlerimiz var bu sayımızda Önümüzdeki sayılarda çocuk sayfalarını hazırlarken onların daha yoğun katılımını sağlama-ya çalışacağız.

Bu sayımızda bir de mektup yayınlıyoruz. Bu mektup bir dosttan; Kader ENGİN'den. Kader Hanım'a dostça mektubu için sonsuz teşekkür ediyor ve hiç kesmeden aynen yayınlıyoruz.

En önemli sayfalarımızdan biri de "Eski Dergiler" sayfası. Türkiye'de yayınlanmış, Kafkasyalılara ve Kafkas kültürüne yönelik dergileri ince ince tarayan Aydın O. ERKAN bu dergiler ve içerikleri hakkında genel bilgiler verirken, geçmişimize de ışık tutuyor.

Uzun ve yorucu bir yola çıktığımızın bilincinde olarak yayın dünyasına "Merhaba" diyoruz.

Merhaba, tüm insanlar!
Merhaba dostlar!
Merhaba!..

Ünal CUĞ
Mart 1995-İst

KISACA

Kaf-der Sinop Şubesi açıldı

Kurucu üyeliklerini Eşref BAŞ(porselen imalatçısı), Recai SARAÇ (emekli öğretmen), Erol DERİCİ (müteahhit), Ahmet AYHAN (turizmci), Fahri KONUKÇU (emekli), Engin CANDEMİR (otobüs işletmecisi)'in yaptığı Sinop Kafkas Kültür Derneği, kuruluş kurulmaz Çeçenistan'a yardım kampanyası başlattı. Ayrıca çeşitli kültürel etkinliklerle hemşehrilerinin dikkatini derneğin üzerine çekmeyi başaran yönetim kurulu, üye kayıtlarını sürdürüyor. Kurucu üye Eşref BAŞ, haftanın tüm günlerinde gündüzleri açık olan tek dernek olduklarını belirtti.

Yeni bülten

Samil Kültür ve Eğitim Vakfı'nın bir bülten çalışması yaptığı açıklandı. Bu bültende tüm Kuzey Kafkasyalıların eşit olarak yer alacağı söyleniyor. Ancak bu işin nasıl başarılabacağı konusunda henüz bir açıklama yapılmış değil. Hemşehrilerimiz, bu "eşit şekilde temsil edilecekleri bülten"i merakla bekliyorlar.

Ritsa davet bekliyor

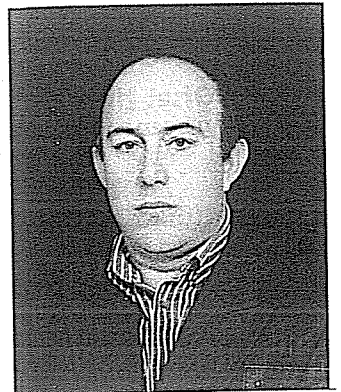
Kuzey Kafkasya halk dansları konusundaki haklı gururumuz Ritsa, İstanbul Selimiye'de bulunan Kafkas Abhazya Kültür Derneği'nin salonunda çalışmalarını sürdürüyor. Yüze yakın elemanla ve iki grup halinde çalışan gençler hem oyun performanslarıyla ve hem de kültür düzeyleriyle izleyenleri kendilerine hayran bırakıyorlar. Grubun temsilcisi durumunda olan Mutlu ALGEÇ, Şebnem TONGAL, Ömer UÇAR ve Zeynep ŞEN geleceğe umutla bakıyorlar ve ekibin Mayıs ayı başında büyük organizasyonlarda gösteri yapabilecek düzeye ulaşacağını belirtiyorlar. Bütün korkuları ise İstanbul'da yapacakları gösterilerle sezonu kapatmak zorunda kalmak. Bu nedenle de Anadolu'daki derneklerden davet bekliyorlar.

Kaf-der Sinop Şubesi ilk gösteriye aday

Çiçeği burnunda bir derneğimiz olan Kaf-der Sinop Şubesi Ritsa'yı Sinop'a davet etmeyi düşünüyor. Dernek başkanı Eşref BAŞ bu konuda çalışmalara başladı bile. Sinop Derneği'nin bu örnek davranışının diğer derneklerimizi de harekete geçireceğini umuyor, Ritsa'ya çalışmalarında başarılar diliyoruz.

İnegöllü Erdinç Akalın Abhazya gezisinden düşünceli döndü Söylentiler Kafkasyalıları üzüyor

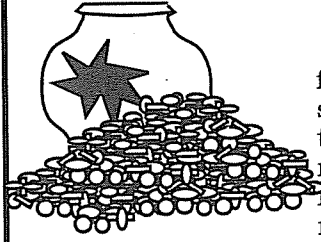
Gün olmuyor ki bir hemşehrimiz Abhazya'dan gelip oradaki yaşam hakkında olumlu ya da olumsuz yorumlarda bulunmasın. İnegöl'lü Erdinç AKALIN'a göre; Abhazya'ya gidip Türkiye'ye dönen bazı hemşehrilerimiz duydukları bazı olayları biraz fazla abartıp, her ülkede olan sıradan adli vakaları çok daha büyük göstererek, Kafkasya'ya gezmeye veya yerleşmeye gitmeyi düşünen insanlar üzerinde olumsuz etki yaratıyorlar. Bu türden olumsuz propagandanın, savaşın etkilerini silmeye çalışan ülkenin aleyhine olacağını da belirten AKALIN, Abhazya'da kısa bir süre önce korkunç bir savaş yaşandığını, ülkenin büyük ekonomik ve psikolojik tahribata uğradığını söyledi. Bu olumsuzluklara karşın, dünyanın bir çok yerinde savaş sonrası yaşanan kaos Abhazya'da yaşanmadı. İşin bu tarafını bir kenara atarak yalnızca olumsuzluklardan söz etmek ülkenin cefakar halkının ve idarecilerinin çabalarına haksızlık etmektir.

Kültür atağı

Kaf-der, bir bilim kurulumunun kurulması için hazırladığı taslak tüzüğü tartışmak ve olgunlaştırmak amacıyla bir toplantı düzenledi. 25 Mart 1995 Cumartesi günü Ankara'da düzenlenen toplantıya Kaf-der'in uygun görerek davet ettiği, yazar, araştırmacı ve üniversite öğretim üyeleri katıldılar. Toplantıya katılan hemşehrilerimizden Yaşar BAĞ'dan bu konuda bilgi aldık. BAĞ toplantıya ilginin yoğun olduğunu ve tartışmalı geçtiğini, ancak taslağın kesin halini alamadığını belirtti. 11 kişilik yeni bir kurulun oluşturulduğunu, bu kurulun mevcut taslağı olgunlaştırmak için çalışacaklarını sözlerine ekledi

Düzce'de hayali define

Yapılan bir temel kazısını izleyen iki vatandaşın emniyete define bulunduğu ve aynı yere sonradan alınmak üzere tekrar gömüldüğü konusundaki ihbarları üzerine kazı durdurulmuş hem emniyet güçleri, hem kazı yapan firma, hem de yüzlerce meraklı Bolu'dan gelecek olan müze görevlilerini beklemeye başlamış. Beklenen görevliler ancak ertesi gün ulaşabilmiş Düzce'ye. Bu arada meraklı vatandaşlar emniyet güçleri ile birlikte beklemişler define yeri(!)ni. Nihayet beklenen an gelmiş. Müze görevlileri denetiminde özenle yapılan kazıda beklenenin aksine, define yerine iyi kalite tarıma elverişli toprak çıkmış.

Zararı kim tazmin edecek?

Apsuva Hafriyat'ın sahibi Muammer ERSOY yana yakıla asılsız ihbar yüzünden iki günlük gecikmeden dolayı uğradığı iki yüz milyon lira zararı kapatmanın yollarını arıyor.

Üzücü kaza

Sivas'ta 8.2.1995 Çarşamba günü meydana gelen trafik kazasında Uzunyaylalı hemşehrımız Cevahir YILMAZ hayatını kaybetti. Aynı kazada eşi Memduh YILMAZ ve gelini Seyran YILMAZ ağır yaralandı. Faciayı haber alan yengenleri Nihat YILMAZ, Muhittin YILMAZ ve diğer aile bireyleri olay yerine gitmek üzere telaşla İstanbul'dan yola çıktılar. Felaket bu kez de onları Yozgat iline bağlı Sorgun ilçesi Osmaniye(Lowkıt) köyü yakınlarında yakaladı. Muhittin YILMAZ'ın kullandığı oto karşıdan gelen bir özel oto ile çarpıştı. Nihat YILMAZ'ın ayağı kırıldı, diğer aile bireyleri yaralandı. Aynı kazada diğer otonun şoförü de hayatını kaybetti. Ölenlere tanrıdan rahmet, yakınlarına başsağlığı, yaralılara da acil şifalar diliyoruz.

M.CEVAT KANPULAT'I KAYBETTİK

Merhum BERZEG Tahir Bey ile merhume Melek Hanım'ın oğlu Balıkesir eski milletvekili BERZEG M. Cevat KANPULAT 15 Şubat 1995 günü Manyas'ta(Balıkesir) top-rağa verildi.

BİR ACI KAYIP DA İSTANBUL'DAN

Kazım ÖZTEKİN'i kaybettik. Dernek çalışmalarıyla ve topluma hizmetleriyle tanıdığımız Kazım ÖZTEKİN geçirdiği kalp krizi sonucunda 20.02.1995 tarihinde aramızdan ayrıldı. Yakınlarına başsağlığı dileriz.

Yeni isim yeni yönetim

Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği yeni adı ve yeni yönetimi ile çalışmalarına başladı.

Eski adıyla, Eskişehir Kafkas Folklor Derneği 30.1.1995 tarihinde gerçekleştirdiği genel kurulda yeni yönetimini göreve getirdi. Yönetim Kurulu üyeleri şu isimlerden oluşturuldu: Başkan Muharrem TANBOVA, ikinci başkan Adnan GÖL, Muhasip Ayhan MUTLU, üyeler Yaşar ERDOĞAN, Hasan TUÇ, Nuri TANDOĞDU, Şamil BALKIZ.

Genel Kurul'da ayrıca derneğin yalnızca halk oyunlarını çağrıştıran adı da değiştirilerek, Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği yapıldı.

Örnek çalışmalarıyla ve Kafkasya konusundaki hassasiyeti ile her dönem dikkatleri üzerine çekmeyi başaran bu değerli kuruluşumuzun yeni yönetimini kutlar çalışmalarında başarılar dileriz.

Bilmeyenler için dernek adresi:

Atatürk Cd. 35/A ESKİŞEHİR Tel:(222) 231 90 63 Fax:(222) 221 66 24

Vakıf'ta yönetim değişikliği

Samil Eğitim ve Kültür Vakfı'nın 1995 Yılı Genel Kurulu geçtiğimiz günlerde yapıldı.

Ekseriyet sağlanarak gerçekleştirilen genel kurulda yeni yönetim şu isimlerden oluşturuldu: Başkan Yılmaz AKTAN, ikinci başkan Cemalettin ÜMİT, genel sekreter Resmiye HACALİ, muhasip Musa RAMAZAN, üyeler Hakkı KURMEL, Hamit ATLIHAN, Gökhan MENTES; yedek üyeler Matez SAYIN, Cafer BARLAS, Aslan GÜRCAY; denetleme kurulu Ali Tayyar ŞEKİLİ, Meliha KARACA; denetleme kurulu yedek üyeleri Abidin SUNGUR, Cavit KARTAL

Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı'na yeni çalışma döneminde başarılar dileriz.

ROPÖRTAJ

Birçok değerli eserin yer aldığı zengin bir arşive sahip olan Aydın O. ERKAN, yüzlerce yılın birikimi olan bu ürünleri gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde ulaştırmak istiyor.

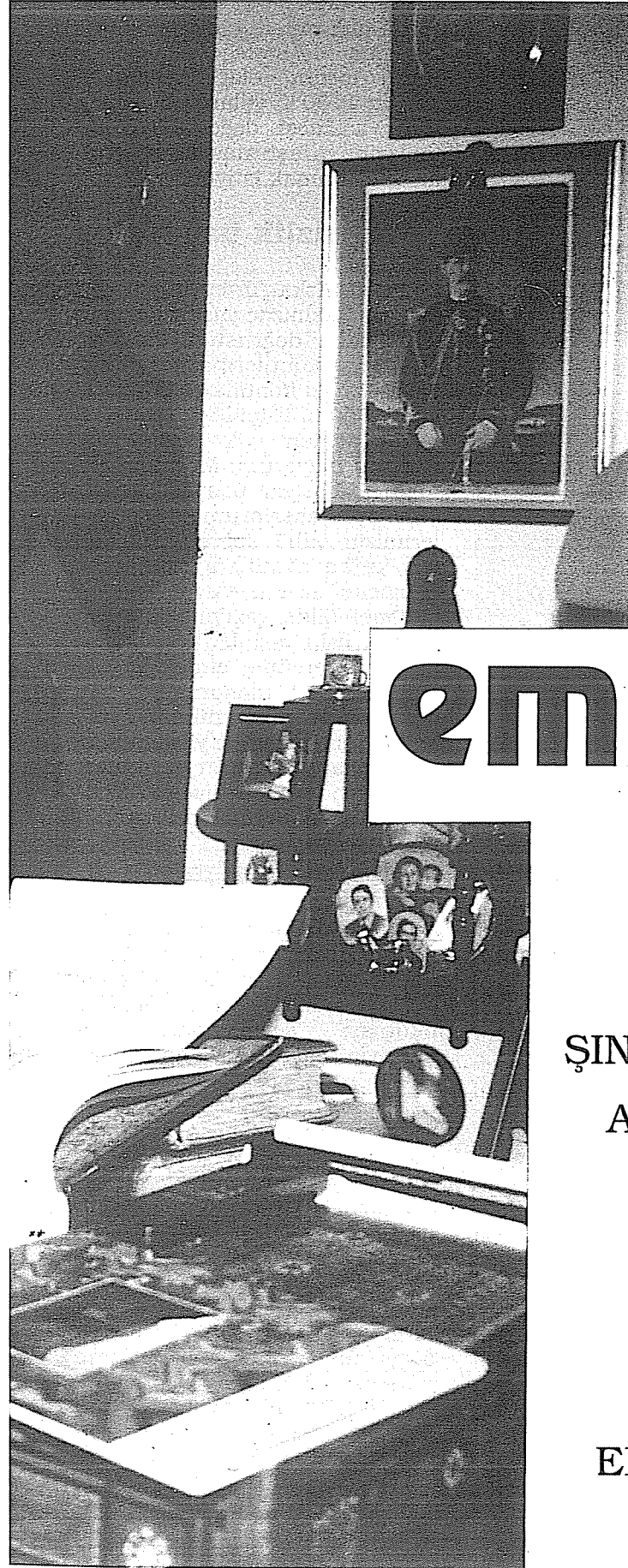
Tarihin emanetcisi

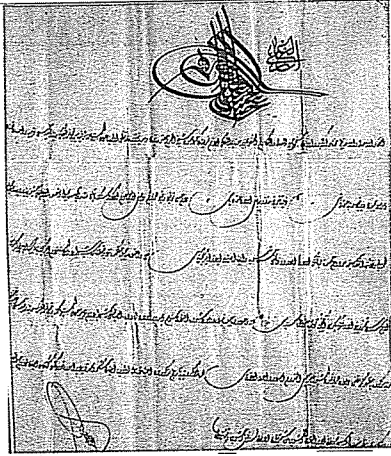
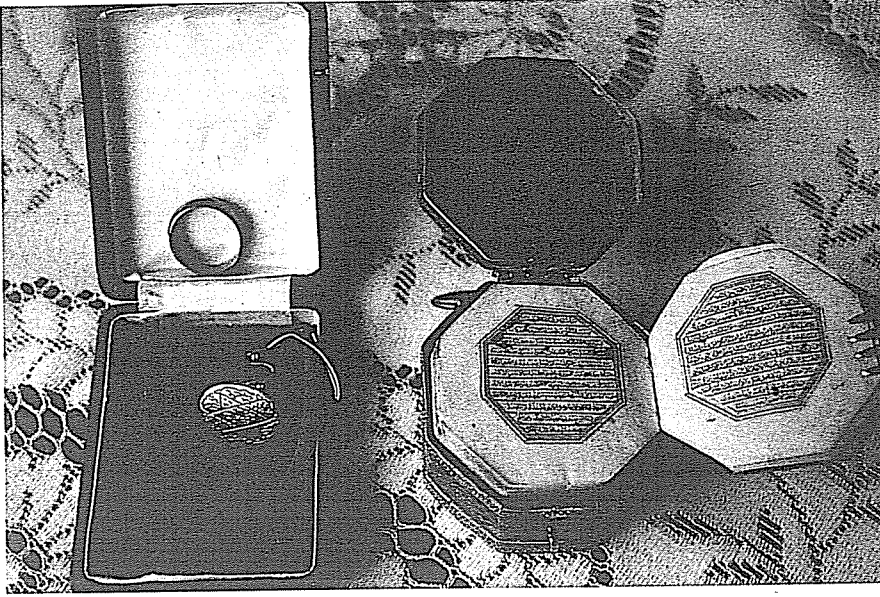
Ünlü şair
ve yazar
Bagrat
ŞINKUBA'nın
Alaşara' da
yaptığı
çağrıya
ilk yanıt
Aydın O.
ERKAN'dan
geldi

Geçtiğimiz ay yayınlanan Alaşara bülteninde çıkan bir haber hepimizin dikkatini çekmiştir. Abhazya'nın uluslararası üne sahip yazar ve şairi olan Bagrat Şinkuba, bir çağrıda bulunmuştu. Gürcistan ordusunun Abhazya'yı işgali sırasında bütün arşiv ve kitaplıkların yakıldığını, ellerinde belge ve kitap kalmadığını belirterek, bu tür kitap ve belgelere sahip olanlardan yardım çağrısında bulunmuştu. İşte bu çağrıya ilk yanıt Aydın O. Erkan'dan geldi. Oldukça zengin bir arşive sahip olan Erkan, ilk etapta elinde bulunan eserlerin fotokopilerini çektilererek gönderme hazırlıkları yapıyor.

Kitapların ilginç öyküsü

Önümüzdeki günlerde piyasaya çıkacak olan "Çerkesya Seyahatnamesi" adlı kitabın çevirmenliğini yapan Aydın O. Erkan'ın sahip olduğu kitapların çok ilginç bir öyküsü var. Dedesi olan Osman Ferit Paşa, Sultan

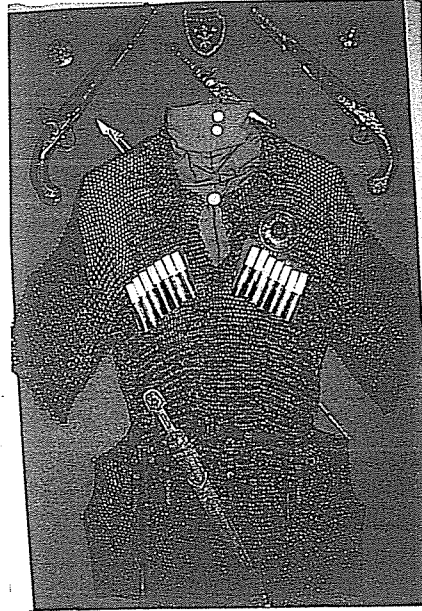

Şeyh Şamil'in torunu olan Aydın Osman ERKAN, onun Sancak Kuranı ve tuğrasını(en üstte),dedesi Osman Ferit Paşa'nın orgenerallik fermanını (üstte) ve bir Kafkas zırhını (yanda) evinin baş köşesinde saklıyor.

Abdülaziz'in özel muhafızlığını yapmıştır. Ubihların Şaplı ailesinden olan Osman Ferit Paşa, 1867 yılının Temmuz ayında Padişah'la birlikte İngiltere yolculuğuna çıkar.

Paşa'nın tarih merakı

Kafkasya'da yaşanan olaylara büyük ilgi duyan Osman Ferit Paşa, bazı İngiliz gezginlerinin Kafkasya üzerine bazı araştırmaları olduğunu ve kitaplar yazdıklarını bilmektedir. Gider gitmez, Kafkasya ile ilgili kitapları nereden bulacağını sorar. Fakat İngiliz yetkililer pek ilgi göstermezler. Seyahatin sonuna doğru İngilizler, Osmanlı

heyetine çeşitli hediyeler vermek isterler. Herkese ne istediğini sorarlar.

İngilizlerin şaşkınlığı

Osman Ferit Paşa(Bu seyahat sırasında henüz Paşa rütbesinde değildi) İngilizleri hayrete düşüren bir istekte bulunur. Çerkeslere bağımsızlık savaşları sırasında çok yardımcı olan Kraliçe Viktoria'nın imzalı bir resmini istemiştir. Müslüman bir subayın bir kadın resmini hem de Kraliçe'nin resmini istemesi onları çok etkilemiştir. Hemen resmi, gümüş bir çerçeveye içinde getirirler. Ayrıca büyük bir sandık içinde Kafkasya üzerine ya-

zılmış kitaplar da hediyeler arasında bulunmaktadır. İşte böyle ilginç bir kişiliğe sahip Paşanın torunu olan Aydın O. Erkan, 1700'lü yıllarda basılmış tarih hazinesi değerindeki kitaplarını araştırmacıların hizmetine sunmak istiyor.

İlgisizlik üzüyor

Aydın O. Erkan'ın en büyük şikayeti, ülkemizde yaşayan gençlerin daha doğrusu aydınların araştırma konularına gösterdiği ilgisizlik. Bu konuda çok duyarlı olan Erkan,"Elimdeki eserlerin tarihi açıdan çok değerli olduğunu biliyorum. Mümkün olduğu kadarıyla ben bir şeyler yapmaya çalışıyorum ama gençlerimizin daha doğrusu eli kalem tutan aydınlarımızın araştırmacı olması gerekiyor. Çünkü yabancı dilde yazılmış kitaplar ve çok eski tarihlerde basılmış dergileri tercüme etmek ve insanlarımıza ulaştırmak hepimizin görevi. Günümüzü anlamak için geçmişte yaşananları ve o yıllarda yapılan yorumları iyi öğrenmeliyiz" diyerek, ilgisizliğe üzüldüğünü belirtiyor.

Görev hepimizin

Yukarıdaki sözlere sanırım hepiniz katılırsınız. Türkiye'de özellikle son yıllarda büyük bir boşvermişlik yaşanıyor. Gençler okumayı sevmiyorlar. Dolayısıyla araştırma yapmak, yazı yazmak ve meraklı olmaktan uzaklar. Oysa dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Kafkasya'da da büyük bir karmaşa ve yeneden yapılanma yaşanıyor. Bunların nedenini anlamak için tarihin derinliklerine inip, bugün ortaya çıkan kaosu gerçeklerini bulabiliriz. Bu araştırmalar bizi atalarımızı daha iyi tanımaya ve onların yüzyıllarca süren mücadelesini öğrenmeye ulaştırır. Biz Alaşara olarak Aydın O. Erkan'ı gösterdiği duyarlılıktan ötürü kutluyor, gücümüz yettiğince yardımcı olma sözü veriyoruz. Araştırmacı hemşerilerimizden de aynı duyarlılığı bekliyoruz.

YASAAYAN KÜLTÜRLER

Yeni Avrupa için Yeni düşünceler

Dönall O'Riagāin*

*Avrupa
birleşmeye
giderken
azınlık dilleri
kaygılı...
Birçoğu
varlıklarını
sürdürme
mücadelesi
veriyor.*

Bugün anladığımız anlamda, modern ve Avrupalı milli devlet 18. ve 19. yüzyılda oluştu. Bu oluşum bizi devlet ve millet kavramlarının anlamdaş ve dinsel-kültürel anlamda türdeş olduğu mitosuna götürdü. Şayet biz bu milli devlet düşüncesinin pek çok mimarının ve bayraklarının hiç bir zaman devletlerinin milli çoğunluğuna ait olmadıklarını göz önünde bulundurursak, milli devlet düşüncesinin ne kadar anlamsız olduğunu görürüz. Napoleon Korsikalıydı ve ölümüne değin Fransızca'yı sadece keskin bir şive ile konuştu. Wellington dükk İrlanda'da doğdu, Garibaldi Nis şehrinden geldi, Franko Galisyeliydi. Buna rağmen onlar da yaşamları boyunca sadece dilsel ve kültürel tek-düzenlilik lehinde konuştular.

Oysa bu yüzyılın başlangıcından bu yana tüm Avrupa devletlerinin sınırları değişti. 1992'ye kadar örneğin hiçbir zaman bağımsız İrlanda devleti olmadı; Fransa, Belçika ve Güney Tirol'de Almanca konuşan azınlıklar var. Yani devletlerin sınırları değişirken halklar ve dil grupları varlıklarını korudular. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda milli devletlerin gücü ve etkisi daha da azaldı. Doğu Avrupa'da Almanlara yapılan muamele, keza Fransa'daki Flaman ve Brötonlara yapılan baskı örnek olarak galip devletlerin nasıl kararlılıkla devlet düşüncesini tercih ettiklerini gösteriyor.

1951 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'nin oluşmasıyla ilk defa otoritenin ağırlık merkezi tek devletlerden başka yere geçmeye başladı. EURATOM ve AET'nin 1958'de kurulması bu geçişi güçlendirdi. AT'ye başlangıçtan beri iki rakip ideolojik yönün çelişmesi kesin damgasını vurmuştu.

Bir taraftan egemen devletler birliği olmak, egemenliğinden hiç ödün vermeden her ülke ile işbirliğine girme isteği; öte yandan üye devletler arasındaki geleneksel farklılıkları ortadan kaldırmak isteyen federal devletin federalist tasarısı. "Single European Act"ın imzalanması ile, her ne

kadar değiştirilmiş şekilde olsa da, federalist eğilim başarılı oldu. Milli devletin rolü eski önemini yitirdi; güç merkeze, yani AT kuruluşlarına ve bölgelere geçti. Öte yandan "Avrupa'nın başkenti" olarak Brüksel ile merkezileşen bir Avrupa'ya ulaşıyor. Az yaygın olan dillerin temsilcilerinin bu tür birleşik bir Avrupa'ya eski "milli" devletlerden daha büyük umut bağlamaları için hiç bir nedenleri yok. Ama aynı zamanda bu gelişmeye paralel olarak gücün ağırlık merkezi bölgelere kayıyor. Ve bu gelişmeyi ancak memnuniyetle karşılayabiliriz.

Çeşitli rapor ve kararlarda bölgelerin rolüne ve her bölgenin dilsel ve kültürel mirasının önemine dikkat çekildi. Gerekli olan güçlü bir bölgesel politikada, bizler, gelişme programlarına dilsel ve kültürel öğelerin de dahil edilmesi için ısrar etmeliyiz. Biz rejyonalizmin sadece bazı idari fonksiyonların devri ile sonuçlanmasını değil, bilakis gerçek gücün ağırlık merkezinin de bölgelere geçmesini kapsamasını sağlamalıyız. Bununla, önemli kararların bölge tarafından alınması gerektiğini ve önemli finans kaynaklarının da orada bulunduğunu söylemek istiyorum.

90'lı yıllara bakarsak, eğitim ve dil öğrenimi memnuniyet verici bir ağırlık kazandı. Avrupa Topluluğu belgeleri eğitim ve dil öğreniminin daha çok işlevsel yönden ele alındığını ve ağırlık noktasının resmi "Başlıca Dillere" (İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca) hasredildiğini gösteriyor ki İngilizce de öteki dilleri alt edebilir, bizim "küçük" az kullanılan dillerimizden hiç söz edilmiyor. Endişelenmemiz için bu bize vesile olmalı.

Birleşik Avrupa düşüncesinin temelinde yer alan, Schumann ve Monnet tarafından ilan edilmiş bulunan felsefe, on yıllar boyunca gelişti ve değişti. Avrupa iç pazarı ve değişmiş bulunan Doğu Avrupa ilişkileri ile başka değişiklikler de bekleniyor. Biz her görüşmeye katılacağız ve bu meydana dilsel-kültürel çeşitliliğe uygun bir toplum oluşmasına katkıda bulunacağız.

Böyle bakıldığında zaten bizim hiç de küçümsenmeyecek bir başarı sağladığımız görülür. Dilsel azınlıkların dikkate alınması memnuniyet vericidir. Gelecek yıllarda başlıca görevlerimizden biri, bu iyi niyeti uygulama alanına geçirmektir. Azınlıklar uzun süre kültürel paryalar olarak görülemeyecekler. Şimdi biz gelişen topluluğun oluşumu sırasında da bu harekete damgamızı vurmak zorundayız.

Kaynak : Pogram Zeitschrift (Nr.157)
Göttingen, ALMANYA
Kısaltarak Çeviren : Ö. Göneralp

İngiltere'de yaşayan ve Gaelic dili konuşanlar bir gösteri sırasında

* Dönall O'Riagāin Avrupa Topluluğu üyesi ülkelerde konuşulan Baskça, Katalanca, Brötonca gibi az kullanılan dilleri, kültürleri ile birlikte koruyup geliştirmeyi amaçlayan ve merkezi Dublin'de bulunan "Az Yaygın Olan Diller Avrupa Bürosu (The European Bureau for Lesser Used Languages)"nın genel sekreteridir

Bana adımı

Hazırlayan: Murat PAPŞU

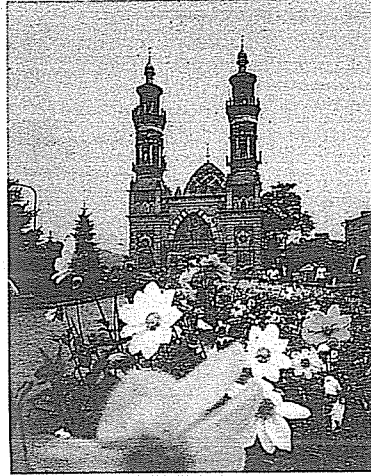
Yeradları bir halkın o coğrafyadaki kimliğini, tarihi geçmişini tescil eden en önemli kanıtlardır.

Abhazya'daki yeradları da, "Abhazların aslında bir Gürcü kavmi olduğu", "kuzeyden gelerek Gürcü topraklarına yerleştiği" doğrultusundaki Gürcü tezleriyle çeliştiği için özellikle Stalin döneminde yoğun şekilde Gürcüce adlarla değiştirilmişti. Abhazya Parlamentosu, egemenlik ilan ettikten sonra, yeradlarının tekrar eski ve gerçek adlarıyla değiştirilmesi kararını aldı.

Aynı politika Kuzey Kafkasya'daki yeradları için de Rus Çarlığı, Sovyetler Birliği dönemlerinde uygulanmıştır ve bugün de, bazı istisnalar dışında devam etmektedir. Bu yeradlarının unutulmaması ve tarihi adaletin sağlanması için resmi olarak iade edilmesi dileğiyle, Hasan Kanbolat'ın makalesinden* aldığımız bir listeyi de yayınlıyoruz.

*Eski SSCB Alanında Tarihi Yeradlarına Dönüş Süreci, Hasan Kanbolat; Toplumsal Tarih Dergisi, Sayı 7, Temmuz 1994.

ОРДЖОНИКУДЗЕ

KULLANILAN ADI

ESKİ ADI

ADIGE CUMHURİYETİ

ADIGEKALE
MIYEKUAPE
TEHUTEMIKUAY

TEVÇOJ (1990'da tarihi adını aldı)
MAYKOP (1992'de tarihi adını aldı)
OKTYABRSKE (1990'de eski adını aldı)

DAĞISTAN CUMHURİYETİ

MAHAÇKALA
BUYNAKSK
GEORGİYEVSK

ŞAMİLKALE, ENCİKALE (Çarlık dönem. Petrovsk)
TEMİRHAN-ŞURA
GUMKALE

KRASNODAR KRAY

KRASNODAR
SOÇİ
NOVOROSSIYSK
GELİNCİK

KALEŞKUR (1920'ye kadar Yekaterinador)
SAŞE
TSEMEZ (Osm.tarafından kullanılan adı Soğucak)
HAFITSEY

STAVROPOL KRAY

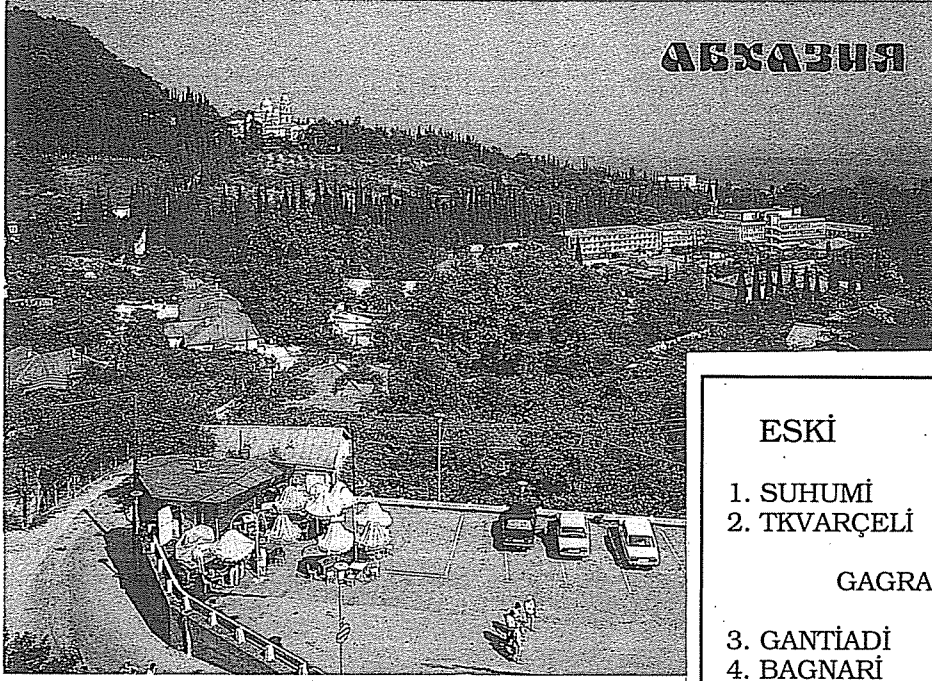
STAVROPOL
KISLOVODSK
GROZNI
VLADİKAFKAS

ŞETKALE (1935-1943 arası Vorosilovsk)
NARTSANE
SUNÇKALE
TEREKKALE (Osetlerin verdiği ad "Dzauzhiko", 1954-1990 arası Orconikidze)
PSIJ
KAZBEK (Çarlık döneminde Stefan Tsminda)
ŞHAGUAŞE

KUBAN (NEHRİ)
KAZBEK (DAĞI)
BELAYA(NEHRİ)

Abhazya'da sürgün sonrası açılan yaralar sarılıyor

geri verin

Abhazların ulusal trajedisi olan "sürgün" sonrasında işgalcilerin birer birer değiştirdiği Abhazya'daki yeradları Abhazya Parlamentosu kararıyla özüne döndürüldü.

Abhazya'nın yerleşim birimlerinin adlarının düzenlenmesiyle ilgili hükümet komisyonunun teklifiyle, halkın isteğine dayanak ve tarihi adletin sağlanması amacıyla Abhazya Cumhuriyeti Yüksek Sovyeti, Abhazya'nın adı geçen yerleşim birimlerinin adlarının aşağıdaki gibi değiştirilmesi kararını almıştır.

ESKİ

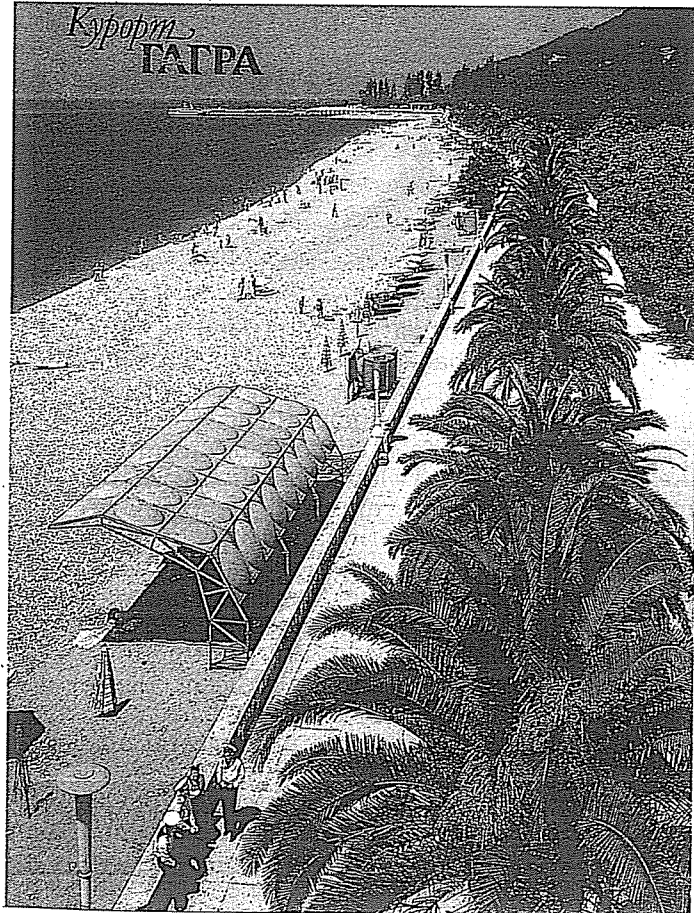
YENİ

1. SUHUMİ
2. TKVARÇELİ

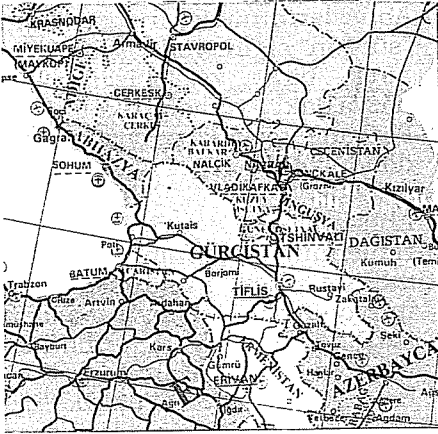
- SUHUM
TKUARÇAL

GAGRA BÖLGESİNDE

3. GANTIADI	:	TSANDRİPŞ
4. BAGNARİ	:	HİŞHA
5. VELİ	:	ÇILGURHA
6. KLDEKARİ	:	AMGUASHUTSA
7. MENDELEYEVO	:	AGKUA
8. İPNARİ	:	ASPA
9. KOLHİDA	:	PSAHARA
10. ALPİSKOYE	:	AÇIPSTA
11. ZEMOHEVİ	:	TSANGUARA
12. GRUZİNSKOYE UŞÇELYE	:	AHUŞARA
13. OTRADNOYE	:	ADZAPŞ
14. LESELİDZE	:	GEÇRİPŞ
15. SALME	:	PSOU
16. SULEVO	:	PŞOUHUA
17. VAŞLOVANİ	:	MNAADRİPSTA
18. ZEGANİ	:	PŞAŞHA
19. KLDİANİ	:	AZDRİPŞ
20. MUHNARİ	:	KATSİRHA
21. SALHİNO	:	LAKİRHA
22. MİKELRİPŞ	:	MİKALRİPŞ
23. DEMERÇENTS	:	HUŞKARİPŞ
24. TSABLİANİ	:	BAGRİPŞ
25. TSODNİSKARİ	:	PHİSTA
26. ÇANÇKERİ	:	BENÇAHU
27. VAKE	:	ARASADZHA
28. İMERHEVİ	:	AHURASKUA
29. HEİVANİ	:	AMZARA
30. KULTUBANİ	:	ASABULEY
31. TSALKOTİ	:	LAPSTARHA
32. ŞAERONOVİ	:	HSİRHU
33. OREHOVO	:	ARASAHU
34. GREBEŞOK	:	ANİHAPSTA
35. HOLODNAYA REÇKA	:	BAGRİPSTA

Bolluk Ülkesi

Abhazya neresidir?

Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Abhazya, Kuzeyindeki Kafkas sıradağları ile güneyindeki Karadeniz arasında dar bir şerit halinde uzanır. Doğu ve güneydoğu sınırlarında Gürcistan yer alır. Batı ve kuzeyi Rusya Federasyonu ile sınırlanmıştır.

İklimi ılımandır. Kuzey rüzgarlarına karşı doğal bir set oluşturan Kafkas sıradağları nedeniyle yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır.

Yüzölçümü 8.600 km²; nüfusu 400.000'dir. Başlıca şehirleri, başkent Suhum, Gagra, Gudauta, Oçamçira, Tukaçal, Gulnıpş ve Gal'dir. Büyük çoğunluğunu turuncgillerin (özellikle mandalina) oluşturduğu tarım ürünleri ve turizm Abhazya ekonomisinin belkemiğini oluşturur.

Halkın okuma yazma oranı % 100'dür. Küçük ülkede, sinema, tiyatro, edebiyat, folklor konusunda ünü dünyaya yayılmış bir çok sanatçı ve kuruluş faaliyet gösterir. Bu sanatçılar arasında Türk okuyucularının da iyi tanıdığı isimler vardır. Bir çok eseri Türkçeye çevrilmiş Fazıl İSKENDER ve Bagrat ŞINKUBA gibi yazarlar bu isimlerin başında gelir.

Abhazya'nın kısa tarihçesi

Abhazlar, en yakın akrabaları olan Adigeler ve yine bir başka Kafkasya otohtonu olan Lazlarla birlikte Karadeniz kıyılarının en eski halkıdır.

Antik çağların en özgün kültürlerinden olan Kuban ve Kolhide kültürlerinin mirasçılarından olan Abhazların bugünkü özgün isimlerini ilk kullanan tarihçi Arrien'dir. Arrien İ.S. I.yüzyıl da bu halktan "Abazgi" diye söz etmektedir.

İ.S. VIII. yüzyılda güçlü bir devlet kuran Abhazlar o dönemden 1864 yılına kadar bazen güçlü bazen sönük ama her dönem kendi otoritesine sahip bir devlet olarak geldiler. 1864 yılında Ruslar, Abhaz prenslerinin elinden yönetim erkini alarak Rusya'nın bir parçası haline getirdiler. 1917 yılındaki Sovyet Devrimi ardından kurulan Kuzey Kafkasya Devleti içinde yer alan Abhazlar 1921 yılında Abhazya Sovyet Cumhuriyeti'ni kurdular. 1931 yılında Stalin ve Beria tarafından Özerk Cumhuriyet statüsüyle Gürcistan'a bağlandılar. 1992 yılında Gürcistan ordu birliklerinin işgaline karşı verdikleri bağımsızlık savaşını kazanarak Gürcü işgal ordusunu ülkelerinden attılar.

Askeri bağımsızlığı siyasi ve ekonomik bağımsızlıkla pekiştirmek isteyen Abhazlar, savaşın kazanılmasının hemen ardından yoğun bir çalışma temposuna girdiler. Şu günlerde ise bağımsızlıklarını uluslararası platformda tescil ettirmenin savaşını veriyorlar.

ABHAZYA açlık çekiyor

Yeryüzündeki cennet, Tanrı'nın kendi için yarattığı, ancak sonradan misafirperverliklerine ödül olarak Abhazlara verdiği ülke olarak mitolojiye geçen Abhazya, Çeçenistan'a insani ve askeri yardım yapıyor gerekçesiyle ambargo altında

Rusların Çeçenya'ya saldırısı ve paralelinde gelişen olaylar yüzünden Kafkasya'da gelişen diğer bir çok problem hasıraltı edilmiş gibi görünüyor. Örneğin Abhazya; yeni bağımsızlığını kazanmış, savaşın getirdiği yıkıma karşın iç huzuru ve ekonomik gelişmeyi birlikte sağlamaya çalışan küçük bir ülke ve bu ülkenin bir avuç insanı Rusya tarafından Çeçenistan'a destek vermekle suçlanıyor. Bu gerekçeyle de Abhazya üzerine acımasız bir ambargo uygulanıyor.

Detaylı bilgi almak için baş vurduğumuz Kafkas-Abhazya Dayanışma Komitesi sözcüsü Cengiz GÜL gelişmeleri şöyle

değerlendirdi:

"Abhazya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sn. ARDZINBA ile Aralık ayında yaptığımız telefon konuşmasında, Rusların, Çeçenistan'a Abhazlardan yardım ve gönüllü gidiyor gerekçesiyle Abhazya'ya ambargo uygulamaya başladıklarını anlattı.

Rusya'ya ve diğer Kafkas cumhuriyetlerine kapıların tamamen kapatıldığını, bu ülkelerle yapılan ticaretin durduğunu, mallarını satamadıklarını, dışarıdan mal alamadıklarını söyleyerek, ülkede üretilmeyen un, şeker, yağ gibi temel gıda maddeleri sıkıntısının had safhada olduğunu belirtti. Savaşın açtığı yaraları sarmaya çalıştıkları olağanüstü bir dönemde uy-

Resimdekiler (soldan sağa) Yinal KAZAN, Cengiz GÜL, Viladislav ARDZINBA, Yahya KAZAN, John DANIEL

gularanan haksız ambargonun ülkenin bağımsızlığını tehdit edecek boyutlara ulaşabileceği kaygısını da belirten ARDZINBA, Türkiye'deki Kuzey Kafkasyalı kardeşlerinden ve onların dostlarından özellikle un, şeker ve yağ gibi temel gıda maddeleri yardımında bulunmalarını istedi."

ALAŞARA: Sn.Gül, bu çağrıyı Aralık ayında aldınız, peki bu konuda neler yapabildiniz?

C.GÜL: Çağrıyı alır almaz komite olarak hemen harekete geçtik ve 05.01.1995 tarihinde tüm derneklere konuyu detaylı olarak açıklayan birer yazı çıkarıp acil yardım talebinde bulunduğuk. Sonra 07.02. 1995 tarihinde yine tüm derneklere yazı gönderdik. İkinci yazımızda bir yardım hesap numarası ve depo adresi bildirdik.

ALAŞARA: Peki beklediğiniz il-

giyi bulabildiniz mi?

C. GÜL: Maalesef, yardım kampanyamız gerekli ilgiyi görmedi. Bunda belki de Çeçenistan işgalinin oluşturduğu paniğin de rolü vardı. İnsanlarımız Çeçenya'ya yardımın aciliyetini dikkate alarak bu aşamada Abhazya'ya yardım etmenin lüks olduğunu düşünmüş olabilirler.

ALAŞARA: Peki böyle davranmaları sizce tamamen yanlış mı?

C. GÜL: Evet, böyle bir yaklaşım ilk bakışta doğru gibi görünse bile tamamen yanlıştır. Çünkü Çeçenistan ve Abhazya iki kardeş ülke ve bu kardeşliği Abhazya'nın bağımsızlık savaşında dağları aşarak Abhazya'ya inen ve savaşın sonuna kadar Abhaz kardeşlerinin yanında savaşan Çeçen gönüllüler göstermiştir. Yine bugün Abhazya'ya uygulanan Rus ambargosunun gerekçesi, Ab-

hazların Çeçenistan'a insani ve askeri yardımda bulunması değil midir? Bu nedenle tüm dernek ve şahıslara buradan şu mesajı vermek istiyorum: Abhazya'ya yapılacak gıda yardımının Çeçenistan davasına hiç bir olumsuz etkisi yoktur. Aksine güçlü bir Abhazya, Çeçenistan'ın bağımsızlık savaşının meşru zeminlere oturulması yolunda güzel bir örnek teşkil edecektir. Abhazya'nın bağımsızlığı tüm Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlığı'nın ilk adımıdır ve bu bağımsızlık binlerce insanımızın hayatı bahasına askeri alanda net bir şekilde kazanılmıştır. Abhazya, savaşın yaralarını sarmaya çalışırken ve her zamandan çok ihtiyaçta ve ihracata çok ihtiyaç duyarken ortaya çıkan ekonomik abluka ülkenin toparlanmasına sekte vurmuş, bu olumsuz şartlara rağmen üretilen ihracat ürünleri, özellikle de turuncgiller dışarıya satılamadığı

Açlık tehlikesi en çok çocukları tehdit ediyor.

için çürümeye terkedilmiştir.

ALAŞARA: Sn. GÜL, hemşehrilerimizden başka Abhazyaya insani yardımda bulunan kişi veya kuruluşlar var mı?

C.GÜL: Tabi, yaşadığımız ülkenin insanları Kafkasyaya ve Kafkasyahlara sempati duyuyorlar. Bu sempati bazen iç politikaya malzeme yapılmaya çalışılsa da biz Türkiye insanlarının samimiyetine güveniyoruz. Nitekim Abhazyaya gönderilen insani yardım malzemelerinin arasında Diyanet Vakfı'nın bağışladığı 150 ton muhtelif yardım malzemesi de yer alıyor. Bu yardımlar hiçbir şekilde reklam malzemesi yapılmamıştır.

ALAŞARA: Sn. GÜL, somut olarak size ulaşan yardımlar hakkında biraz bilgi verir misiniz?

C. GÜL: Buna net bir yanıt vermek isterdim ancak şu anda mümkün değil. Çünkü taahhüt edenler verenlerden oldukça

fazla, bu taahhütler yerine getirilmeden rakam vermek oldukça zor.

ALAŞARA: Sn. GÜL, Alaşara kanalıyla halkımıza vermek istediğiniz genel bir mesaj var mı?

C.GÜL: Elbette, sizin kanalinızla 07. 02. 1995 tarihli tüm dernek ve vakıflarımıza gönderdiğimiz yazının özetini tekrar vermek istiyorum. Abhazyaya uygulanan ambargonun temel nedenlerinden bir tanesi çok doğaldır ki Çeçenistan mücadelesine verilen destektir. İkinci önemli neden ise ambargo ve açlığa mahkum etme yoluyla sıkıştırarak statü konusunda taviz alabilmektir.

Tüm ulusumuzun bilmesi gereken gerçek; Abhazyaya, Gürcistan ile eşit olmayan hiçbir statü görüşmesine/tartışmasına katılmamaktadır. Çeçenistan'a örnek olabilecek bir Bağımsız Abhazyaya Yeltsin'in korkulu rüyasıdır.

Bu gerçekler doğrultusunda ça-

lışmalarımıza hız verip, Abhazyaya'ya yollayacağımız gıda yardımı, statü konusunda pazarlık gücümüzü arttıracak gibi Türkiye Cumhuriyeti ile Abhazyaya Cumhuriyeti ilişkilerini de arzu ettiğimiz düzeye taşımamıza yardımcı olacaktır.

Bölgelerinizden aynı yardım sağlayabileceğiniz gibi, sadece gıda yardımı ve un alımı ile ilgili olarak Akbank Beşiktaş Şubesinde açtırılan aşağıdaki hesaplara na kit para yardımı da yollanabilir.

Bugüne kadar yapılan yardımlarla ilgili olarak tüm dernek, vakıf ve şahıslara gayretlerinden dolayı çok teşekkür ediyor, devam eden kampanyamızda en kısa zamanda tüm güçleri ile katılmaları konusunda üyelerinin ve yakın çevrelerinin haberdar edilmesi görevinin en üst düzeyde yerine getirileceğine inanıyoruz.

Son olarak da Abhazyaya yardım etmeyi düşünen hemşehrilerimize yardım hesap numaralarını vermek istiyorum:

Akbank Beşiktaş Şubesi,
Cengiz Gül-Muammer Tuncel-
Bülent Özbelli hsb.

TL. Hesabı : 23206-6 A00-01

Dolar Hesabı : 23206-6 BU6-01

Kurbanı Abhazyada keselim

Bilindiği gibi bir çok hemşehrımız iki yıldır Abhazyadaki olağanüstü durumu da dikkate alarak kurbanını Abhazyada kestirmektedir. Kafkas Abhazyaya Dayanışma Komitesi Sekreteri Emel YILAL'dan aldığımız bilgiye göre bu yıl da kurbanını Abhazyada kestirmek isteyen hemşehrilerimiz yüz dolar karşılığında kurban vecibesini yerine getirebileceklerdir. Detaylı bilgi almak isteyen hemşehrilerimiz Komite'nin (0216) 418 09 05 ve 418 09 78 numaralı telefonlarına başvurabilirler.

Dünya Kadınlar Günü ile ilgili bir yazı yazmam istendiğinde, aklıma ilk gelen babamın konuşmalarında sık sık tekrarladığı "Bizim kadınlarımız(Çerkes kadını), erkeklerimizden (Çerkes erkeği) daima birkaç gömlek üstünde"sözü oldu. Zira Çerkes* kadını;

1)Hiç eğitim almamış dahi olsa, girdiği her türlü topluma ve ortama rahatlıkla uyum sağlayabilmekte ve kendini geliştirmektedir. Çoğu zaman hiç okuma yazma bilmeyen bir Çerkes kadını ile yüksek öğrenim görmüş bir kadın arasındaki farkı anlamak imkansızdır. Bu, Çerkes kadınının zekası, uyum yeteneği ve kendisini her zaman bir üst seviyeye çıkarabilme becerisiyle gerçekleşmektedir.

2)Eşinin arkasında, ona her zaman destek veren, geçirdiği tecrübeler ve sahip olduğu görgü ve bilgiyle onu yönlendiren gizli bir el gibidir. Bu gizli el, eşin başarısını körükleyen ve performansında doğrudan etkili olan bir unsurdur.

3)Modern yaşamın olumsuz bir sonucu olarak gelenek ve göreneklerin etkisini yitirmeye başlamasıyla birlikte, Çerkes toplumunun kendi içinden evlenme geleneği de artık yavaş yavaş pratiğini kaybetti ve bunun sonucu olarak hem Çerkes kadını, hem Çerkes erkeği, Çerkes toplumu dışındaki bireylerle evlenmeye başladı. Ancak burada dikkat: edilecek bir nokta da, Çerkes kadını, yaptığı bir dışardan evlilik sonrası, geleneklerini terk etmeyip, kültürünü kurduğu yuvaya taşıyarak, gerek eşini, gerek çocuklarını bu kültürle yoğurmaktadır. Çerkes erkeği, Çerkes kadınının bu konuda gösterdiği titizliği gösterememektedir.

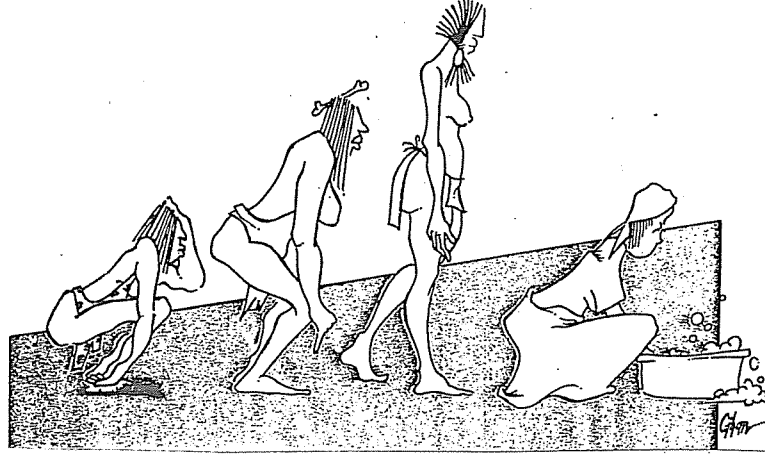
Sayılan bu üstün özellikleriyle gıpta edilen Çerkes kadını, bugün dünyada gelişen "kadın" başlığı altındaki yeni kavramlar ve trendlerden soyutlanamayacağı gibi, temelde bir "kadın"dır ve yaşadığı ülkenin kültürü içinde kadınların yaşadığı tüm sorunları, o da yaşamakta, mücadelesini vermekte; bu mücadeleyi bazen aile ortamı içinde, eğer çalışıyorsa bazen de iş ortamı içinde fonksiyonel olarak yürütmektedir. Artık o da, kadının varlığının sadece doğurganlık, çocuk bakımı ve ev işlerinin yapılması gibi seçme ve seçilme hakkı dışında sosyal faaliyetlerle sınırlı kalmayıp; erkekle eşit haklara ve ekonomik özgürlüğe sahip, modern yaşamın gerekliliklerinden yararlanan ve iş hayatı arenasındaki matadorlar arasında yeralan; bazen lider,

Türkiye gerçeğinde

Kadın

Berat B. BİR

Marmara Üniversitesi
Yabancı Diller Yüksek Okulu
Öğretim Görevlisi

bazen de yönetici konumunda bulunan bireyler olduklarını bilmektedir. Gözlemlediğim kadınlara bu bilinç, Türkiye'deki Çerkes kökenli kadınlarda erkeğin gelişmiş bir olgu. Özellikle İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlerde yaşayan Çerkes kadınları, geleceklerini garanti altına almak için, kar amaçlı çeşitli sosyal faaliyetler düzenleyip, az da olsa ekonomik özgürlüklerini temin etme yoluna gidiyorlar.

Dünya Bankası'nın 1992 yılında yaptığı bir araştırma sonucu yayımladığı "Kalkınmada Kadın Raporu"na göre, ortaya çıkan sonuçlardan bazıları, 1996 yılında Gümrük Birliği sürecine girecek, Avrupa Topluluğu'nun ortak bir üyesi ve aynı zamanda nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman olan Türkiye için hem umut verici noktalara parmak basan, hem de "gereklilik"leri ortaya çıkaran birer anahtar olmuştur:

-1965 yılında ilk Aile Planlama Yasası'nın yürürlüğe girmesinden bu yana, Türkiye, gebeliği önleme yöntemlerini en fazla kullanan ülkelerden biri olmuş, %80'lere yaklaşarak, Almanya ile eşit konuma gelmiş.

-İlkokulu bitirmiş kadın işgücü oranı kentlerde %50, kırsal kesimde ise %5 düzeyinde kalmıştır.

-Türk kadınının eğitim yetersizliğinden kaynaklanan, düşük beceri düzeyi nedeniyle kar oranı az olan alanlara yatırım yapma eğilimi vardır.

-Finansmanın genelde erkeğin tekelinde olması gibi yaygın bir kanı, Türk kadınına yine çalışma hayatından uzak tutmuştur.

-Türkiye'de kadın işgücünün %20'sinden az bölümü sanayi ve hizmet sektöründe çalışırken, erkeklerin iş-

gücüne katılım oranı %74 kadınların da%33 düzeyindedir.Bu oran OECD ülkelerinde %50'ler civarındadır.

-Türk kadınlarının üçte biri şişman vücut yapısına sahip, dolayısıyla da Türk kadını sağlık açısından erkeklerden daha az avantajlı durumda.

Raporun ortaya çıkardığı ve çoğumuzun da bildiği bu olumsuzluklar, Türk kadınının gelişimine yönelik devlet politikalarının oluşturulması ve yürürlüğe girmesiyle kısa zamanda ortadan kalkacaktır. Nitekim bu raporun yayınlanmasından bugüne kadar geçen süre içinde gerek devlet, gerekse özel kurumlar tarafından gerçekleştirilen birçok yapıcı gelişme olmuştur ve olmaya devam edecektir.

Bu gelişmeler sevindirici ve umut vericidir. Önemli olan sayıların artarak, daha kapsamlı projelere anahtar olmalarıdır. Aslında böyle gelişmelerin mevcudiyeti, sadece "kadın" kavramı çerçevesinde değil, "vatandaş" kavramı bütününde ele alınarak, kadınların ve erkeklerin birbirlerinden üstün olabilecekleri bazı lokal durumlar da gözardı edilmeden, hakkaniyet ilkesinin uygulanmasıyla, kadının ve erkeğin toplumdaki yerinin belirlenmesine taban oluşturmalıdır. Bu inkar edilemez olguyu gözardı etmeden, **Dünya Kadınlar Günü'nün** kadın, erkek herkes için kutlu olmasını, mutluluklar getirmesini diliyorum.

*Türkiye'de bilinen genel ad "Çerkes" olduğu için, tüm Kuzey Kafkas erkek ve kadınları için, bu kelime kullanılmıştır.

HABER-YORUM

Bosna-Hersek'ten sonra "Kurtlar Sofrası"nın yeni meze adayı

Çeçenistan

Her zaman olduğu gibi savaşın faturası yine çocuklara çıkarılmış görünüyor.

işgalin politik özeti

Şubat ayında Çeçenistan'daki savaş yeni bir aşamaya ulaştı. Federal birlikler sonunda Grozni'yi kontrolleri altına almayı başardılar. Böylece Çeçen milislerin en büyük direniş merkezi çökertilmiş oldu. Kısa süre içinde hükümet birlikleri büyük olasılıkla milislerin elinde kalan iki büyük yerleşim birimine daha (Argun ve Gudermes) hakim olacaklar. Ancak Çeçenlerin yoğun direniş merkezlerinden birinin çökertilmesi savaşın biteceği anlamına gelmiyor. Savaş, her şeyden önce uzayıp giden bir özellik kazanacak; gerilla savaşı taktikleri geniş ölçüde uygulanacak. Yerli halkın desteğinden yararlanan gerilla gruplarıyla mücadele, Rus-

ya'nın zora dayalı yapısı için oldukça karmaşık bir sorun olacak. Hükümet birlikleri ağır silahlar kullanmanın olanaksız olduğu Çeçenistan'ın dağlık güney ve doğu bölgelerinde kontrolü sağlayabilecekler mi? Bu bölgeler gerillaların sürekli olarak üslendiği yerler olacak. Rusya Hükümeti, görünüşe göre Çeçenistan'daki savaşın bir yıla kadar uzayacağı bilincine varmaya başladı. Savunma bakanı Pavel Graçov, Dudayev rejimi ile mücadelenin beş yıla uzayabileceğini açıkladı. Federal makamlar çatışmaları şimdilik Çeçenistan sınırları içinde tutmayı başarıyorlar, ama çatışmanın komşu cumhuriyetlere; özellikle de İnguşetya ve Dağıstan'a yayılma tehlikesi hala var. Rus birlikleri daha şimdiden İnguşetya'nın sınır bölgelerinde lokal de olsa bazı askeri operasyonlar yapmak zorunda kalıyor. Çe-

Bir işgal yaşanıyor Çeçenistan'da. Uluslararası bir çok gözlemcinin tesbitlerine göre de ciddi insan hakları ihlalleri yapılıyor. Bu arada dünyada ve Türkiye'de hemen her kafadan ayrı bir ses çıkıyor.

Yaşanan kaosu çıkardığı toz bulutu içinde net olan bir tek şey var: Çeçenistan kan ağlıyor. Ağır kış şartlarında yaşlısı genci çoluğu çocuğu acımasız Rus bombardımanı altında var olma savaşı veriyor.

Yoğun bir fikir karmaşasının içinde yolumuzu bulmaya çalışırken elimize geçen bir yazı bize oldukça ilginç geliyor ve bir tek kelimesine bile dokunmadan aynen yayınıyoruz

Çeçenistan'daki askeri operasyonlar sırasında "toprağı yakma" dahil savaşın en acımasız yöntemleri uygulanıyor. Hükümet birlikleri tarafından insan haklarının yoğun şekilde ihlal edilmesi doğal olarak dünya kamuoyunda rahatsızlık yaratıyor. Çatışma bölgesini AGİT ve BM heyetleri ziyaret etti. Çeçenistan'da insan haklarının ihlal sorunu BM Güvenlik Konseyi'nde görüşüldü, fakat Konsey, daimi üyesi Rusya aleyhine bir karar almaya cesaret edemedi. Çeçenistan'daki savaş Rusya'nın uluslararası itibarını ciddi olarak zedeledi: aslında Rusya iç işlerine karışılması ve üzerinde baskı kurulabilmesi için neden yaratmış oldu. Şu anda ilk planda ortaya NATO Bloku'nun Doğu Avrupa ülkelerini içine alarak genişlemesi sorunu çıktı. Bu sorun en üst düzeyde (Helmut Kohl'un ABDye yaptığı resmi ziyaret sırasında

Nato Genel Asamblesi oturumunda) sürekli müzakere konusu oldu. Rusya'nın dış politikası yeri geldiğinde bazı ülkelerde kendilerini bir şekilde Batı'nın karşısında hissedenlerin etkinliklerini aktif hale getiriyor. Rusya Yugoslavya'ya uygulanan yaptırımların kaldırılması için Güvenlik Konseyi'nde oldukça aktif bir çalışma yürütüyor...

Rusya dış politikasının en önemli konusu eskiden olduğu gibi Yakın doğu olacak. Rusya Liberal Parti lideri V. Jirinovski'nin Irak'a yaptığı son ziyaret acaba kişisel bir ziyaret sayılabilir mi? Bağdat'da bulunduğu sırada Jirinovski, başında Saddam Hüseyin'in bulunacağı, Batı'ya karşı bir İslam devletleri birliği fikrini ortaya attı. Rusya resmi makamları Jirinovski'yi bu şekilde kullanarak, bir taraftan ülkede radikal muhalefetin iktidara gelebileceği tehdidi ile Batı'ya baskı kurmaya çalışıyor, bir taraftan da Irak'ta etkisini güçlendiriyordu. Rusya için Irak iyi bir silah pazarıydı. Moskova, Irak'a uygulanan uluslararası ambargonun kaldırılması için defalarca girişimde bulundu; Irak silah pazarında çıkarı olan Güvenlik Konseyi'nin iki daimi ülkesi Fransa ve Çin de bu konuda Rusya'yı destekledi. Ancak Şubat sonunda ABD devlet departmanı bir açıklama yaparak, Irak'ın bölgede istikrar için ciddi bir tehdit unsuru olmaya devam ettiği için Birleşik Devletlerin ambargonun kaldırılmasına izin veremeyeceğini bildirdi. Moskova sırası geldiğinde Batı'da ciddi kaygılar uyandıran atom enejisi tekniğinin hazırlanmasında İran'a yardım etmeyi sürdürüyor. ABD temsilcilerinin protestolarına rağmen Rusya Dışişleri Bakanlığı, Rusya'nın İran la bu karlı işbirliğinden vazgeçmeye niyeti olmadığını bildirdi.

Rusya, NATO Bloğu'nun genişlemesine de aktif olarak engel oluyor. Her şeyden önce BDT şemsiyesi altında yeterince sağlam ve güçlü bir askeri birlik kurmaya gayret ediyor. Almatı'da yapılan son BDT Ülkeleri

Başkanları Zirvesi'nde görüşmelerin temel konusu genel bir güvenlik antlaşmasının imzalanmasıydı. Antlaşma büyük olasılıkla bu yılın Mart ayı içinde imzalanacaktır. Moskova aynı şekilde SSCB Hükümeti döneminde imzalanmış, Avrupa da konvansiyonel silahların azaltılmasını öngören antlaşmanın değiştirilmesi için girişimlerde bulunuyor. Rusya, şu dönemde özellikle Kafkasya'da birçok yeni sorunu ortaya çıkarttığı için bu antlaşmanın gözden geçirilmesi isteğini defalarca bildirdi. Moskova şimdi, BDT'deki müttefikleri aracılığıyla bu soruna etki etmeye çalışıyor.

Çeçenistan'daki başarısızlık öyle görünüyor ki Rusya Hükümeti tarafından orduya yapılan harcamaların artırılmasını haklı göstermek için kullanılacak. Graçov'un, Rusya'nın askeri teknolojisinin Çeçenistan'daki etkisizliği konusunda yaptığı açıklama da Silahlı Kuvvetler'in hatalarını haklı gösterme çabasının yanında Federal Meclis'in savunma harcamalarını arttırmasını sağlaması gerektiği de belirtiliyordu.

Sovyetler Birliği'nin boşluğunu dolduran lider rolünü oynamak Rusya için gittikçe daha zor oluyor. Bu konu hem Rusya'nın kendi ekonomik durumu, hem BDT üyeleri arasındaki ayrılıklar hem de Batı tarafından gerçekleştirilen karşıt faaliyetlerle bağlantılı. Elbette Batı, Rusya'nın eski SSCB topraklarındaki korumunu güçlendirmesini kayıtsızca izleme niyetinde değil... ..Batı, Güney Kafkasya'yı da

yakından izliyor; buradaki politikasının uygulayacağını Türkiye yapıyor. Şu anda Türkiye'nin Çeçenistan'daki olaylar ilgili aktif faaliyetlerde bulunduğu gözleniyor. Ankara Batılı müttefiklerine, Rusya'nın Çeçenistan'daki saldırılarını daha aktif olarak tepki göstermeleri için resmi olarak defalarca başvurdu.

Çeçen hareketi doğal olarak bölgedeki durum üzerinde istikrar bozucu etkisini gösteriyor. Gürcistan Çeçenistan senaryosunu Abhazya'da oynamak için girişimlerde bulunuyor.

Çeçenistan Yüksek Sovyeti örnek alınarak, Gürcistan topraklarında Abhazya Özerk Cumhuriyeti Yüksek Sovyeti denilen kukla bir yönetim organı oluşturuldu. Gal'de yapılan askeri temsilciler toplantısında Gürcistan heyeti başkanı General Abasidze'nin açıkladığına göre Gal bölgesinde faaliyet gösteren Gürcü silahlı güçleri, Gürcistan Savunma Bakanlığı'na değil, Abhazya Özerk Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'na bağlıymış. Bu şekilde Gürcistan resmi hükümetinin her zaman, Gal bölgesindeki terörist eylemlerin sorumluluğunu Abhazya Özerk Cumhuriyeti'nin kukla hükümetinin üzerine yıkmaya imkanı olacak. Gelecekte Gürcistan'ın kendisi için uygun koşullarda, Abhazya'ya karşı ÖAC adına yeni bir saldırı düzenlemeye girişmesi kuvvetle muhtemeldir. Ancak yakın bir zamanda olayların bu şekilde gelişmesi pek mümkün görünmüyor. Buna, bir yandan Gürcistan'ın kriz halindeki ekonomik ve sosyal durumu, bir yandan da Rusya'nın tam da Federal Meclis seçimleri öncesi Abhazya'da yeni bir savaşa izin vermeyeceği düşüncesi engel oluyor. Aynı zamanda da Uluslararası Döviz Fonu, Abhazya'da askeri faaliyetlerin yeniden başlaması durumunda Gürcistan'a söz verilen büyük miktarda kredinin sağlanmayacağı mesajını veriyor. Görünüşe göre yakın bir gelecekte Abhazya'da durum yeterince istikrarlı olacak; 7 Şubat 1995'de Cenevre'de yeniden başlayan görüşme süreci de bunu kısmen doğruluyor.

Çev: M.P.

RÖPORTAJ

Çerkes gelenekleriyle büyüyen

NAZAN ŞORAY

Yaşadığı çocukluk günlerini özlemle anıyor

Babam Kabardey.
Onun babası yani
dedem tahminen
1917 yılında Ana-
dolu'ya göç etmiş.
Hatırladığım ka-
darıyla soyadımız
"Şoroğulları" imiş
daha sonra Şoray
olarak değişmiş.

Günümüzde popüler olan in-
sanların birçoğuna çeşitli yakış-
tırmalar yapılır. Özellikle de sa-
natçılar için bu daha çok geçer-
li. Sinema ve sanat dünyamızın
ünlü isimleri arasında yer alan
Şoray kardeşlerin de bazı ke-
simler tarafından Çerkes ol-
dukları söyleniyordu. Biz de bu-
nu merak ettik ve kendilerine
sorduk. Bu ayki sayımızda Şo-
ray kardeşlerin küçüğü olan Na-
zan Şoray'la yaptığımız söyleşiyi
yayın ediyoruz. Bundan sonra da
her sayımızda ünlü sanatçı
hemşerilerimizle yapacağımız
röportajları büyük bir ilgiyle
okuyacaksınız.

Çıkardığı yeni kasetle gündeme
gelen ünlü sanatçı Nazan Şoray,
özellikle çocukluk günlerinin
anılarını büyük bir özlemle anı-
yor. Kabartay olduğunu belirten
sanatçı kesin tarihi bilememekle
birlikte tahminen dedesinin
1917 yılında Türkiye'ye göç et-
tiğini söylüyor. Çocukluk dö-
nemi Çerkes gelenekleri içinde
geçmiş. Özellikle amcasının ata
binmeyi öğretmesi ve aldığı ilk

silah talimleri anılarının en gü-
zel bölümlerini süslüyor. Yaşam
mücadelesi ise onları zamanla
hemşerilerinden ve ge-
leneklerinden uzaklaştırmış.
Dergimiz tarafından hatırlanmış
olmaktan çok mutlu olduğunu
belirten Nazan Şoray'la yap-
tığımız söyleşide bu mutluluğu
kendi ağzından dinleyelim.

ALAŞARA:

Çerkes olduğunuz söyleniyor.
Bu doğru mu? Çerkesler hak-
kında neler biliyor sunuz?

ŞORAY:

Evet, babam Kabartay. Onun
babası yani dedem tahminen
1917 yılında Anadolu'ya gö-
çetmiş. Hatırladığım kadarıyla
soyadımız Şoroğulları imiş, da-
ha sonra Şoray olarak değişmiş.
Çocukluğumdan beri Çerkesleri
misafirperver olarak biliyorum.
Kadınları çok güzel olur. Gö-
züpekdirler ve dürüst in-
sanlardır. Kadınları erkeklere ve
büyüklerle karşı çok saygılıdır.
Örneğin kızlar çeşmede su dol-
dururken bir erkek geçerse baş-

ları önlerinde beklerler ve o geçtikten sonra işlerini yaparlar.

ALAŞARA:

Özetle söyleyecek olursak Çerkesler genel olarak gelenekleriyle tanınırlar. Peki sizin kendinizi uyumak zorunda hissettiğiniz bazı gelenekler var mı?

ŞORAY:

Çerkeslerde kadınların erkeğe hizmet etmesi çok önemli. Ben de bu özelliği çok seviyorum. Güzel yemekler yaparlar. Ata binmek ve iyi silah kullanmak çok önemlidir. Fakat silahı yerinde ve zamanında kullanmalarıyla meşhurdurlar. Ben küçük bir kızken amcam bana silahlarını temizletir ve kullanırdı. Nişan almayı da daha o zaman ondan öğrenmiştim. Bu nedenle silahın sözü bile geçtiğinde o güzel günleri hatırlarım. Onlar hayatımın en mutlu günleriydi. Bunlar beni çok etkiliyor. Geleneklerine bağlı olmaları çok hoşuma gidiyor. İçinde olmasam da etkileniyorum. Şimdi günümüzde bile eve bir erkek gelse, evin kızı ortaya çıkmaz, saklanır. Oysa Çerkeslerde genç kızlar onlara hizmet eder. Ama kazayla

o erkek ona kem gözle bile bakarsa affedilmez hatta vurulur.

ALAŞARA:

Sözlerinizden Çerkes yaşamına büyük bir özlem duyduğunuz anlaşıyor. Oysa İstanbul'da canlı ve hareketli bir Çerkes yaşamı var. Bu konuda bilginiz var mı, merak ediyor musunuz?

ŞORAY:

Elbette merak ediyorum. Ama herhalde yeni başladı. Bir de çoğu bizim Çerkes olduğumuzu bilmediği için davet etmediler. İlk kez geçtiğimiz ay Nart Yayıncılığın yemeğine çağırılmışlardı fakat İstanbul dışında olduğum için katılamamıştım. Fakat bundan sonraki ilk etkinliğe mutlaka katılacağım.

Ters AÇI

Sayırsız sorunla boğuşmak zorunda olan Diaspora aydınlarının önemli sorunlarından biri de, bir buçuk asra doğru giden uzun bir sürgün hayatına rağmen hala ortak bir terminolojinin oluşturulmamış olmasıdır.

Kafkasya ve Kafkasyalılarla ilgili terimlerin ve yer adlarının Türkçe yazılımlarında büyük problemler vardır. Unutulmamalıdır ki, yazı çağımızın etkili iletişim araçlarından biridir. Bu aracı en doğru ve vurucu bir şekilde kullanmak, yapılan araştırmanın güvenilirliğini arttırdığı gibi mesajların hedefe doğru olarak ulaşmasını sağlar. Ortak terminolojiyi oturtmamızın olumsuz sonuçlarından biri de Kuzey Kafkasya kökenli olmayan araştırmacıların kaynaklarımızdan faydalanırken

kafalarının karışması ve bu nedenle bazen önemli sayılabilecek hatalar yapmalarındır.

Ortak bir terminoloji oluşturulabilir mi?

Ortak terminoloji oluşturmak pek öyle kolay bir iş değildir. Hatta yıllarca sürebilir. Ancak zaman geçirmeden bu konuda birileri bazı adımlar atmalıdır. Bu birileri olmak iddiasında da olmadığımızı belirterek sizleri öncelikle şu kelimeler üzerinde düşünmeye çağırıyoruz:

Hangisi Doğru?

*Çerkes mi yoksa Çerkez mi?;
Adige mi, Adige mi, Adiga mı,
Adıga mı?;
Abhaz mı, Abkhaz mı, Abxaz mı*

*Lezgi mi, Lezgin mi?;
Migrel mi, Magrel mi, Mingrel mi?;
Sohum mu, Suhumi mi, Suhum mu, Sohumkale mi, Suhumkale mi...?;
Balkar mı, Malkar mı?;
Abaza mı, Abazin mi?;
Kabartay mı, Kabartey mi, Kabarday mı, Kaberdey mi...?;
Oset mi, Osetin mi, Aset mi, Asetin mi, yoksa son günlerde kullanılan şekliyle Alan mı?;
Çeçenistan mı, Çeçenya mı?...
.....*

Problem büyük oranda Kafkas dillerindeki ses zenginliğinin, Türkçe, Rusça, İngilizce gibi, Kafkasyalı aydınların ve halkın kullanmak zorunda olduğu dillerde olmamasından kaynaklanmaktadır.

Bir çoğu, Kafkas dillerindeki ses zenginliğinin Türkçede olmamasından kaynaklanan bu farklı ifadelerin, yazar ve araştırmacılar tarafından aynı şekil de kullanılabilmesinin yolu bir an önce bulunmalıdır. Sanırım bu da bir terminoloji sözlüğü oluşturulmasıyla kısmen de olsa sağlanabilir.

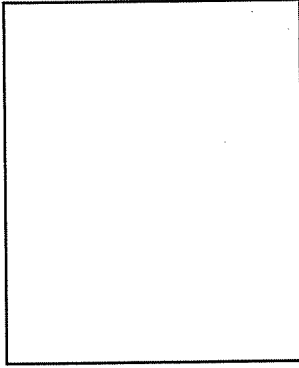
Kafkasya ve Kafkasyalılara yönelik yayınlarda patlama

yazan

yazana

çeviren çevirene

Yayıncılığımız açısından oldukça sevindirici gelişmeler yaşıyoruz. Gün geçmiyor ki Kafkasyalılarla ilgili bir eser basılıp piyasaya çıkmassın. Burada son günlerde kitap vitrinlerinde gözümüze çarpan bazı eserlerden söz etmek istiyoruz.

**Taitbout de Marigny'nin
ÇERKESYA SEYAHATNAMESİ**

Çeviren: Aydın O ERKAN
Nart Yayıncılık
1995
320 sayfa

Daha önceleri, Rusça ve İngilizceye çevrilen bu eşsiz eser sonunda Aydın O. ERKAN'ın güzel çevirisiyle Türkçeye kazandırıldı. Yüz yetmiş yıl kadar önce yazılmış olan eseri okuduğunuzda, aradan geçen uzun süreye rağmen Çerkes toplumunun hatırı sayılır değişimler yaşamadığını; üretim ilişkilerindeki gelişmelere karşın, Çerkes ruh yapısının hemen hemen aynı kaldığını görüp şaşırarak, belki de inanamayacaksınız. İşte size kitaptan rastgele bir kaç alıntı:

"...Bu adetler arasında Madam'ın hoşuna gitmeyen, daha doğrusu rahatsız eden yegane şey; bir yaşlı kadın veya erkek odaya girince herkesin ayağa

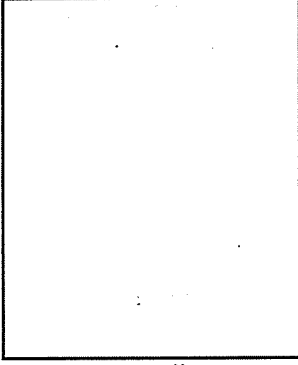
kalkması olmuş. Şerefine ayağa kalkılan "Tiss(otur)" demeden kimse oturmazmış. Çerkesler bu saygılı geleneği kendi aileleri içinde de uygularlarmış.....

...Şapsığların hücumunu görmek için giden M. Tausch iyi haberlerle geldi. Sayıları iki yüz kadar olan Şapsığ savaşçıları çarpışmaya girmeden, sorunun çözümünü Milli Meclis'in kararına bırakarak geri dönmüşler. Bu suretle kardeş kanı akıtılmasını da önlemiş oluyordı. Çerkeslerde kabileler arası savaşlar olduğu söylenir, aslında bu doğru değildir. Anlaşmazlıklar her zaman olabilir. Fakat kavgalar genellikle bu şekilde sonuçlanır. Gözcüler öteki kabilenin geldiğini haber verir, bir prens veya komutanın emrindeki savaşçılar silahlanır. Sonra görkemli bir askeri gösteri ile savaş alanına gidilir. İki grup birbirlerine bağırıp çağırırlar, havaya bir kaç el silah atılır. Birbirlerine dehşet ile saldırmalarına ramak kala tarafsız kişiler ortaya çıkar,

araya girip kardeş kavgasını önlerler... ...Ben ordayken Nogai'nin karısı kocasına görünmemek için yan kapıdan dışarı kaçtı. Bir Çerkes erkeği ailesine herkesin önünde sevgi gösterisi yapmaz. Karısına ve çocuklarına karşı olan duygularını hiç bir zaman açıkça belli etmez; zevk ve sefaya düşkünlük gösterisi yapmaz. Bunlar zayıflık ve küçüklük sayılacak ayıp şeylerdir. Küçük çocuklarını kesinlikle şımartmazlar, onların çocukları şımartması ve çocukları şikayet etmesi ayıp sayılır... Sadece zamanla aile büyüğü yaşlanıp, değer kazandıkça çoluk çocuğu na şevkat ve sevgisini alenen göstermekten çekinmez...

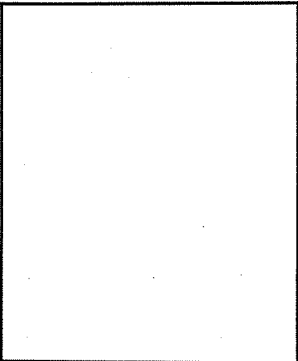
...(Çerkes) adlı uskuna geminin kumandasını bırakınca, benim emrimde çalışmış olan subay komutayı devraldı. Sohum Kale'ye gönderildi ve o yıl bir daha Çerkesya'ya dönmedi. bu seyahat sırasında Uskuna "Çerkes, 2 Abaza savaş teknesinin

saldırısına uğramış fakat benimle Kırım'a gelen o Çerkes yolcu ülkesine bu yoldan dönmek üzere gemide olduğundan, kendisini geminin konağı ilan edip Abazalarla görüşmüş, onlar da zarar vermektan vazgeçip gitmişler...

ÇERKESYA BAĞIMSIZLIK SAVAŞI'NIN SON YILI
A. FONVİLL
Rusça'dan Çeviren:
Murat PAPŞU
Nart Yayıncılık
1995

Yine bir gezgin, ama bu kez "resmi görevli" bir gezgin olan A. FONVİLL, Çerkeslerin Ruslara karşı şanlı direnişinin son yılı olan 1864 yılında Çerkesya'ya gidiyor ve bu dramatik savaşın son dönemini izliyor. Asker olmasının ötesinde iyi bir gözlemci olan FONVİLL savaşın en kızgın anında bile geleneksel yaşam tarzlarını hemen hiç değiştirmemiş olan Çerkesleri merak ve hayranlıkla izliyor, sonra anılarını bu kitapta topluyor. Fransızca ve Rusça olarak basılmış olan bu ilginç eseri Murat PAPŞU Rusça metninden güzel bir Türkçeye çevirdi. Kitapta tarihi olayların yanında bir çok etnografik malzemeyi de bulacaksınız.

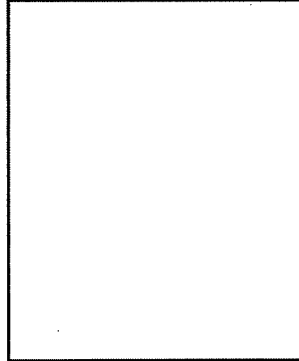
TAYGA MAHKUMLARI

Sefer AYMERGEN
Anı Roman
Kendi Basım
İstanbul 1995
400 sayfa

Dağıtım: Nart Yayıncılık

1916 yılında Dağıstan'da doğmuş olan Sefer AYMERGEN, İkinci Dünya Savaşı'nda SSCB ordusunda savaşırken Almanlara esir düşer. 1.5 yıl esir kampında kaldıktan sonra savaş biter ve ülkesine döner. Orada, vatana ihanetle suçlanır, ihanetin bedelinin idam olduğunun bilincinde olan AYMERGEN Batı'ya kaçar...

Eser, yazarının otobiyografisidir. Günümüzde, yaşamını İstanbul da sürdüren Sefer AYMERGEN geniş bir tarih yelpazesinin tanığıdır. Bu kitabı okuduğunuzda bilmediğiniz bir çok yeni şeyi öğreneceğinizi sanıyoruz

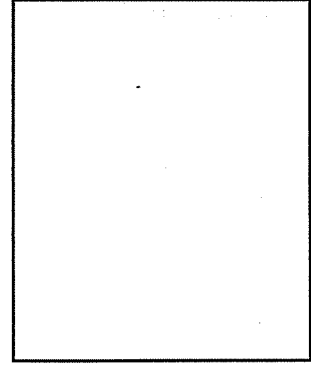

ÇERKES ATASÖZLERİ ve DEYİMLERİ

Yasin ÇELİKKIRAN
Tümzamanlar Yayıncılık
1995
416 sayfa

Kültür emekçisi Yasin ÇELİKKIRAN, çok eleştirilen çalışmaları tartışılan ama her dönem en çok konuşulardan biri olmayı başaran özgün bir insan. Çeviriyor, derliyor, araştırıyor buluyor, birleştiriyor ve yazıyor. Çalışmalarını Adige dilinin yaşatılması konusuna yoğunlaştıran Yasin ÇELİKKIRAN'ın bu yeni çalışması da aynı kaygıyı taşıyor. Adigece ve Türkçe olarak hazırlanmış olan kitabı, dilbilim yönünden eleştirmeye ne bilgimiz yeterli ne de Adigeceimiz, ama kitabı emek açısından

değerlendirdiğimizde Sn. Yasin ÇELİKKIRAN'a ve çalışmasına saygı duymamamız olanaksız. Sayın ÇELİKKIRAN'ı Türkçeye kazandırdığı bu yeni eser için kutluyor, yeni çalışmalarını bekliyoruz.

KAFKAS DİASPORASI'NDA Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü

Sefer E. BERZEG
Kendi Basım
1995
300 sayfa

Sefer BERZEG, şüphe götürmez bir şekilde sürgün tarihimizin en üretken yazarlarının başında gelir. Önemli bir özelliği de duygusal değil belgesel çalışmaya gayret göstermesidir. Nart Yayıncılık tarafından basılan ve büyük ses getiren "Türkiye Kurtuluş Savaşı'nda ÇERKES GÖÇMENLERİ" adlı eserinden sonra şimdi de yine büyük ses getireceğini sandığımız "KAFKAS DİASPORASI'NDA Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü" adlı eserini okuyucunun beğenisine sunmuş durumda. Bu eser Diaspora'da yaşayan Kafkas kökenli yazar ve edebiyatçıları eserleri ile birlikte tanıtan eşsiz bir çalışma ve daha önceleri bilmediğimiz duymadığımız bir çok önemli bilgiyi içermesi açısından da oldukça önemli. Okumanızı ısrarla tavsiye ediyoruz.

Son bir yıl içinde piyasaya çıkan eserler elbette yukarıdaki dört beş eserle sınırlı değil, ancak diğerleri henüz elimize ulaşmadığı için tanıtıyoruz. Önümüzdeki sayılarda da bu sayfalarda kitap tanıtımını sürdüreceğiz.

Bir Çerkes Masalı

Anlatan

Adıgey Cumhuriyeti Koşable
köyünden TEU Hanceri

Derleyen

KUNIJ Muhamed
(23 Nisan 1953)

Çerkesçe (Batı Adıgecesi)'nden Çeviren
CURMIT Sebahattin

ПСЭУШЪХЪЭМЭ АБЗЭ ЗЫШІЭРЭ КІАЛЭР

КІалакІэ горэ ягъунэгъу чылэм хъэкІакІо кІогъагъэ. КІозэ зэплъэм губгъом мэшІошхо рилъэгъуагъ. ЗэкІэ стыштыгъ. Псэушхъэ хэри гузэжъогъу хидзэгъагъэх. Ащ ащыщ блэ горэм машІор кыкІанэу, гузажъоу кІа лэм ылабгъугъ. Шыоу ечалІи ыкъамышыкІэ ыщэигъ, блэм ащ зыкъырищэкІыгъ. КІалэр машІом кыІуки блэр псаоу кыгъэнагъ. ЕтІанэ блэр къэгущыи сыкъызэрэбгъэнэжъы гъэм фэшІ бзыухэми, хъэкІэ—къуакІэхэми, псэушхъэ пстэуми, къэкІхэрэми абзэ озгъэшІэшт ыІуи шыум кыриІуагъ.

Ащ ыуж кІалэр игъогу техъажъыгъ, хъэкІакІо зыдежъэгъагъэми кІуи къэкІожъыгъ, ядэжъ кызэсыжъым къэбарыр ябынмэ ариІотагъ, ау ишъуз ащ ыгъэгущІуагъэп.

- Ти сабийхэр гъаблэм егъалІэх, зыгорэ къафэпхын сшІошыгъ, о блэм кыуиІуагъэр пшІоІоф, кыриІуагъ.

КІалэм сыт ышІэни, ячылэ унагъо бай горэ дэсыти гъусэхэр ышІыхи кІуагъэ. Чэу лагэм шъхъэпрыхІи, шагум дэхъагъэх. Къакъырышхом екІалІэхи зыгорэ чъэлъмэ кычІахын яхысапэу аугъонэу фежъагъэх. Хъэм зы ымыІоу зеушъэфышъ щылъ, атакъэр къэгужа-жъуи Іоу ригъэжъагъ. «А хъэжъ дел, сыда кыюхъу-ллагъэр, сыд зыкІэуушъэфырэр? Мыхэмэ къакъырыр аугъонынышъ ильыр рахышт. Яхъэкъузэ Іуфыхэба!» ыІуи атакъэр хъэм елъэІугъ.

-Ащ чІэлъыр хэгъэкІыри сз зы къупшъхъэ нэмыІэми кызыкІысамытырэр? Сишъхъауз зэкІэми ясэты, - ыІ-уагъ хъэм.

Ау атакъэр нахъ лъэшэу мэлъаІо. «КъэмыгъакІох, ямыгъэхъункІ» еІо. Ахэр зэкІэ КІалэм зэхехы, кыыгурэІо. Атакъэр зэрелъэІурэри хъэм зэримыдэри зэхехы. Атакъэм фэмылъэкІыжъыхэу «ямыгъэтыгъоу мы тыгъуакІо-хэр Іуфыжъхэри сз пчэдыжъ дэгъоу узгъэшхэнкІэ усэгъэгугъэ» ыІуи хъэм риІуагъ.

- Хъа, хъа, хъа! Олахъэ мы атакъэжъыр делэм, сыд о сэгъэшхын плъэкІышт, тыдэ кыпхыни сыбгъэш-хэшт? Ори зыгорэ кыпфадзымэ уигушІагъу. Мэфищ

HAYVANLARIN DİLİNİ BİLEN DELİKANLI

Delikanlı komşu köye misafirliğe gidiyordu. Yol - da ilerlerken çayırda büyük bir ateş gördü. Her şey yanıyordu. Hayvanlar telaş içindeydi. Bunlardan bir yılan ateşte tutuşmuş, telaş içinde gördü delikanlı. Atıyla yaklaşip kamçısını uzattı, yılan ona sarıldı. Delikanlı ateşten uzaklaşıp yılanı sağ olarak kurtardı. Daha sonra yılan dile gelip, beni kurtardığın için sana kuşların, yirticilerin, bütün hayvanların ve bitkilerin dilini öğreteceğim dedi atlıya.

Ondan sonra delikanlı yola koyuldu, misafirliğe gideceği yere gidip geri döndü, kendi evine vardığında olayı ailesine anlattı, fakat karısı buna sevinmedi.

- Çocuklarımız açlıktan kırılıyor, onlara bir şey getirirsin sanıyordum, sen yılanın söylediğini iş ediniyorsun, dedi.

Delikanlı ne yapsın, köylerinde zengin bir aile yaşıyordu, arkadaşlarını alıp oraya gitti. Yüksek çitin üzerinden atlayıp avluya girdiler. Büyük bir ambarın yanına yaklaşip, içinde bir şey varsa alı- rız düşüncesiyle delmeğe başladılar. Köpek hiç bir şey demeden sesizce orada yatıyordu, horoz teleşlanıp ötmeğe başladı. "Hey, aptal koca köpek, nedir bu halin, neden sesini çıkarmıyor- sun? Bunlar ambarı delip içindekileri götürece- k. Havlayıp kovsana onları!" diye köpeğe rica etti.

- Onun içindekinden alıp bana bir kemik bile verdiler mi? Başımın belası, hepsini veriyorum onlara, dedi köpek.

Fakat horoz daha bir telaşla yalvarmaya başladı: "Sokma onları, soydurma!" . Bunların hepsini delikanlı duyuyor, anlıyordu. Horozun yalvarışını da, köpeğin kabul etmeyişi de duyuyordu. Ho- roz dayanamayıp, "çalmalarına izin vermeden bu hırsızları kovarsan yarın seni iyi bir doyuracağımı temin ederim" dedi köpeğe.

- Ha, ha, ha! Vallahi bu koca horoz deli, sen beni nasıl doyuracaksın, nereden bulup do- yuracaksın? Sen de önüne bir şey atlarsa se-

хъугъэу гъаблэ уегъалэ пшхын уимылэу, сымыгъа-
пэу сауж икI адэ, - кыдэхъащхыгъ хъэр.

- Пчэдыжъ унэм сашIуихъанышъ хъантхъупс
щыуаныр кыскIутынышъ зыозгъэгъэшхэкIыжынынэу
усэгъэгугъэ, - ыIуагъ атакъэм.

- О хъантхъупсыр кыокIуткIэ сэ шхагъэ сыхъушта?

- Боу ухъун. Хъантхъупсыр кыскIутышт кьодыеп
сэ, ар щхыу кьошынэу щытым кыхъэскIэнышъ,
лъакъокIэ сыхъузон зэIзгъэхъанышъ, рамыкIу-
тыжмэ мыхъунэу сшIышт. Джары узэрэгъэш-
хэщтыр, тхъэм пае Iуфых мы тыгъуакIохэр, - джыри
лъэIуагъэ атакъэр.

- Хъун, пIорэр шъыпкъэу, уипцIыусыкIэжъым фэдэу
джыри сыкъэмыгъэпцIэщтмэ. Ау сыкъызыбгъаппцIэкIэ
уIузгъэкIыжыштышъ зэгъашIэ, - ыIуагъ хъэм.

Ащ фэдэу хъэмрэ атакъэмрэ зэдэгущыIэфэ нэс кIалэр
ядэIугъ, хъэр кызыреуцоллагъэр ащ зызэхехым
псынклэу тыIужъугъэкIыжъ ыIуи шъхъаем, «тыдэ
тыздэкIоштыр тыIоф тымыгъэцакIэу» аIуи игъусэмэ
адагъэп. IукIыжынынхэу кIалэр зыкIялъэIугъэр хъэр
хъакъу зыхъукIэ къашIэнхэщъ аубытынхэкIэ
щынагъэти ары. КIалэм ариIуагъэр тэрзэгъ,
адрэхэр къедэIунхэкIэ фэягъэхэп нахъ.

- А зиунагъо бэгъоных, хъэр джыдэдэм
кыиттебэнэнышъ тыкъбаригъэшIэшт, - ыIуагъ кIалэм.

- Сыд фапшIэрэ ар кыиттебэнэщтмэ? - аIуагъ игъу-
сэмэ.

- СымышIэ хъунэ, мары атакъэмрэ хъэмрэ аIоу
зэхэсхыгъэр, - ыIуи купым ариIуагъ. - Джар
шъушIо-шъы мыхъурэмэ пчэдыжъ мы унагъом
тыкъажъу-гъакIу. Атакъэм хъатхъупсыр
къырикIутынышъ щхыум зэпэхикIэщтыр
шъульагъун. ЕтIанэ мы унагъор тхъункIэнэу игъо
тифэжын, ыIуагъ кIалэм.

- Хъун. Джы тыодэIун. Пчэдыжъ тыкъэкIонышъ
атакъэм ышIэрэм теплэын, - аIуи купыр IукIыжыгъ.

Ыужырэ мафэм шыри зэгъусэу къакIохи унагъом
кыIухъахэх. Бысымылым кызылэгъухэм
къапэгъокIи «шъукъеблагъ», къариIуагъ.

- Олахъэ тыкъеблэгъэщтым, ары тыкъызкIэкIуагъэр, -
аIуагъ мыдрэмэ.

Унэм ихъэхи тIысыгъэхэ кьодыеу атакъэр къэси
унэм къашIуихъагъ. Хъантхъупсыр къырикIути,
щхыум кыхыкIагъ, хапкIи лъакъокIэ ыутэжыгъ.
Сыд зашIи къаубытын амылъэкIэу, зыфаер ышIи
икIыжыгъ. Хъэм щхыу - хъантхъупс зэхэлпыр
къыратыжыгъ. ЛIыхэм ар агъэшIэгъуагъ. Бысымым
къяхъулагъэр къыфаIотагъ. Адрэми ар лъэшэу
ыгъэшIэгъуагъу. Джащ кышегъэжъагъэу хъэри
атакъэри ыгъашхэу хъугъэ

viniyorsun. Üç gündür yiyeceğin yok da açlıktan
ölüyorsun, canımı sokma da bırak peşimi haydi",
diye güldü köpek.

- Yarin eve girip çorba kazanımı devireceğime ve
seni tıka basa doyuracağıma seni temin ederim,
dedi horoz.

- Sen çorbayı dökünce ben yemek yemiş mi ola-
cağım?

- Elbette olacaksın, çorbayı dökmekle kal-
mayacağım, onu orada duran yoğurt küpünün
içine dökeceğim ve ayağımla içine girip ka-
rıştıracağım, dökmeden olmayacak hale ge-
tireceğim, böylece seni doyuracağım, Allah için
kovala buhırsızları, diye yine yalvardı horoz.

- Pekala, dediğin doğru... Ama beni kandırırsan
bunu ödetirim bilmiş ol!

Bu şekilde köpekle horozun bütün ko-
nuşmalarını delikanlı dinledi, köpeğin bu işe ya-
naştığını duyunca, hemen uzaklaşalım dedi. Fa-
kat "nereye gideceğiz işimizi bitirmeden" diyerek
arkadaşları kabul etmediler. Köpek havlayacak
olursa farkedilip yakalanma tehlikesi olduğu için
delikanlı uzaklaşmakta ısrar ediyordu. De-
likanlının dediği doğrudu, ama diğerleri din-
lemek istemedi.

- Hay soyu kurumayasıca, köpek şimdi üzerimize
atlayıp bizi yakalatacak.

- Ne biliyorsun üzerimize atlayacağımı?

- Bilmez olur muyum? İşte şu horozla köpeğin
konuştuklarını duydum, dedi arkadaşlarına. Ma-
dem inanmıyorsunuz yarin sabah bu aileye ge-
lelim. Horozun çorbayı döküp yoğurtla karıştır-
dığını görürsünüz. Daha sonra bu aileyi soyacak
zaman buluruz,

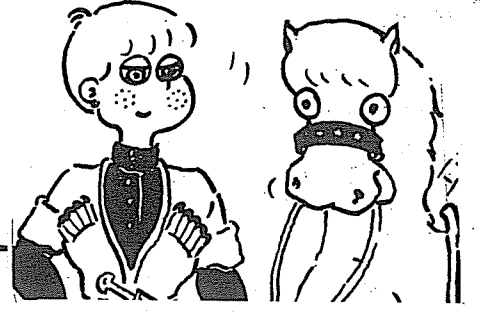
- Pekala. Şimdi seni dinleyelim. Yarin sabah gelip
horozun ne yapacağına bakarız, diyerek grup
uzaklaştı.

Ertesi gün üçü birlikte evin önüne geldiler. Ev
sahibi onları görünce karşılayıp "buyurun" dedi.

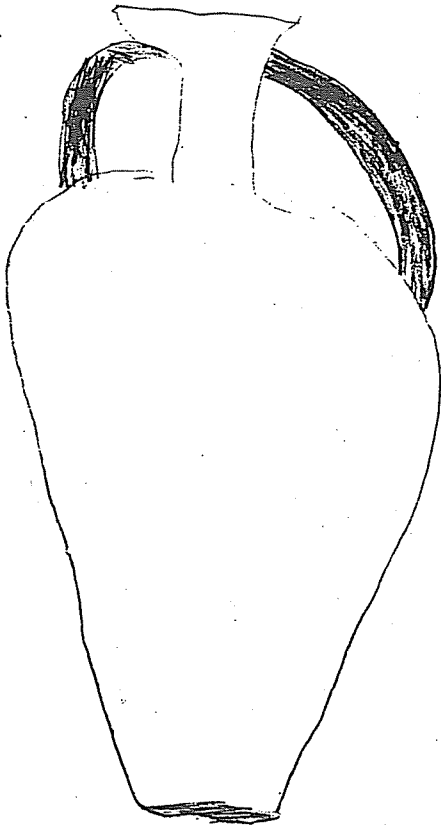
-Vallahi buyuracağız, onun için geldik, dedi be-
rikiler.

Tam eve girip oturmuşlardı ki horoz gelip eve
girdi. Çorbayı devirip, yoğurtu da döktü, içine
hoplayıp ayaklarıyla çiğnedi. Ne yaptılrsa da ya-
kalayamadılar, isteğini yapıp çıkıp gitti. Yoğurtlu
çorbayı köpeğe verdiler. Adamlar buna şa-
şırmıştı. Evsahibine olan biteni anlattılar. O da
buna çok şaşırdı. O günden sonra köpekle ho-
roza yiyecek vermeğe başladılar.

ÇOCUK

BIRANT
AYTEK

15 GÜN tatil

Yahu şu-hamal gibi
çalışanlar da

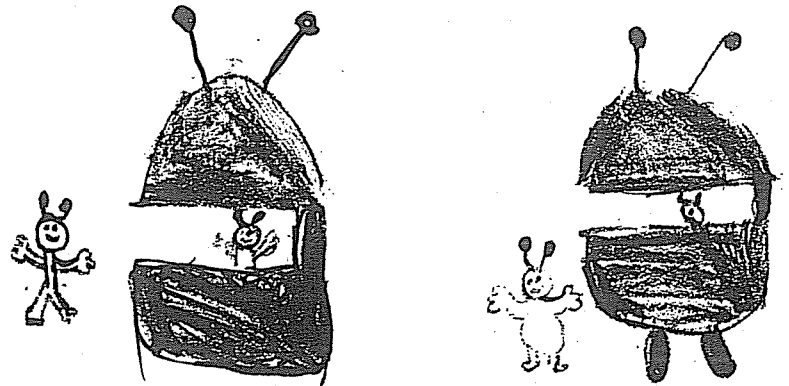
çimniz

Sevgili Çocuklar

Önümüzdeki sayıda konumuz doğa ve hayvan sevgisi. Bu konularda yazı, şiir ve resimlerinizi bekliyorum.

Gözlerinizden öperim.

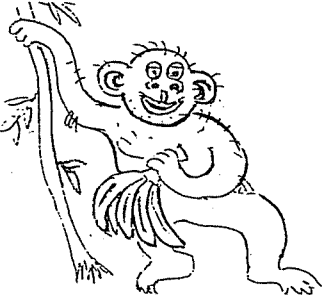
Yeşim Ablanız

HAVADAN SUDAN

Suktar

Ama yine de yiğidin hakkını yiğide vermek gerekir yürüyüşü gerçekten Rambo'yu bile kıskanır kadar değişip gelişmiş.

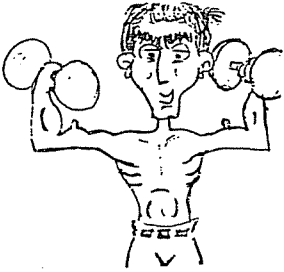

Çerkeslerce çok ayıptır, evine konuk gelmesini istemeyen iri köpek bakar. Oysa biz Çerkesler oldukça konuksever insanlarız" diyerek duygu sömürsü yapıyor. Ailenin diğer bireyleri bu psikolojik savaşın nasıl sonuçlanacağını merakla bekliyorlarmış.

Dönüşçülüğün dozu

Abhazya'ya yerleşmiş olan hemşehrilerimizden Mümtaz DEMİRÖZ, Suhum'da maymunların bakıldığı özel parkın hemen yanbaşında bir ev kiralamış ve daha önceleri kendisine "dönüş karşıtı" diyenlere maymunları gösterip: "Vallahi en gerçek dönüşçü benim, baksanıza Kafkasya'ya dönmekle kalmadım, gerçek atalarımın yanına da döndüm..." diyerek takılıyormuş.

Anneler Kafkas Ekibi

Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı ile Kafkas Abhazya Kültür Derneği'nin birlikte organize ettikleri çocuklara yönelik halk dansları çalışmalarına çocuklarını getiren annelerin heyecanları görülmeye değer. Çalışmaları başından sonuna kadar dikkat ve heyecanla izliyorlar. Böyle sürdürürlerse önümüzdeki günlerde sürpriz bir "Anneler Kafkas Ekibi" gösterisi izleyebiliriz.

Konuksevmez

Köpekleri sevmesiyle tanınan bir arkadaşımızın başı bu aralar büyükbabasıyla şiddetle derde girmiş. Yaşlı adam, arkadaşımızın kurt köpeğine takmış kafasını, onu evde istemiyormuş. Yaşlı adamın torununa karşı kullandığı silah da oldukça etkiliymiş. "İri köpek beslemek

Tarzan'ın tek doları

Sinop Tarzanını sanıyorum duymayan pek yoktur. Hani bazı özel televizyon kanallarında izlediğimiz, davul çalarak dolaşan doğa aşığı özel insan. Bir kaç gün önce misafirim olan Sinop Kafkas Kültür Derneği başkanı Eşref BAŞ 'tan hakkında bilgi aldık:

Çerkes kökenli olan Tarzan, davulu bırakıp akordeon çalmaya başlamış. Sinoplular artık onu akordeon sesinden tanıyorlarmış. dolayısıyla sesi yakından da hoş geliyormuş.

Bu günlerde Sinop Tarzanı yine en çok konuşulan kişi olmuş şehirde. Çünkü hayattaki yegane serveti olan "tek" dolarını Çeçenistan'a gönderilmek üzere Kafkas Derneğine bağışlamış. Ne diyelim inşallah bu davranışı hayatta "çok" dolarları olanlara örnek olur.

İstanbul Rambosu

İstanbul'da yaşayan ve yakışıklılığı ile tanınan bir arkadaşımızın önemli bir problemi vardı. Boyunun uzunluğuna ve omuzlarının genişliğine rağmen aşırı zayıflığı onu oldukça üzüyordu. Hani şöyle Rambo gibi adaleleri olsaydı fena mı olurdu yani? Son aldığımız istihbarata göre bu yakışıklı arkadaşımız gizli gizli body salonuna gidiyormuş. Oldukça dikkatli incelememize karşın vücudunda herhangi bir gelişme emaresi göremedik.

Bir Fıkra:

SSCB döneminde Abhaz'ın biri işten kaytarıp bir ağacın gölgesinde uyuklarken yakalanmış. İte kaka götürülürken korkuyla sormuş:

"Nereye götürüyorsunuz beni?"

"Eski bir suçundan dolayı idama mahkum oldun. Kurşuna dizmeye götürüyoruz."

Abaza sevinçle havaya sıçramış:

"Oh be, daha önce niye söylemediniz? Çalıştırmaya götürüyorsunuz sanıp boşuna korkmuşum."

ABHAZ KAHRAMANLIK

Meri HAŞBA
(Müzikbilimci)

Çev.: Murat PAPŞU

Abhaz halkı sayısız şarkıdan oluşan bir hazineyi belleğinde saklıyor. Ağzdan ağıza, kuşaktan kuşağa aktarılan bu şarkılar onun ulusal zenginliğini oluşturuyor. Abhaz halkının yaşamının ayrılmaz parçası olan şarkılar, büyük bir ustalıkla onun manevi güzelliğini, psikolojisini, dünya görüşünü, yaşam tarzını ve mizacını gözler önüne seriyor.

"Abhazların her yaşamsal olay için söylenmiş özel bir şarkısı vardır." diye yazıyor N.S Canaşa.

Abhazların müzikal folklorunun özgünlüğüne P.S. Uvarov, N. Albov, K. F.Gan, A.A.Mille ve Romen Pollan da işaret ediyor.

Maksim Gorki 1928'de Abhazya da bulunduğu sırada bütün bölgeleri dolaştı; Abhazların yaşam tarzıyla, gelenekleriyle, şarkılarıyla ve oyunları ile tanıştı. Gördüklerinin etkisiyle şu satırları kaleme aldı: "Bütün Avrupa'yı Amerika'yı dolaştım, birçok halkın şarkılarını dinledim, fakat böylesine coşkulu ve insanı saran şarkılar hiç duymadım. Çok güzel, harika şarkılar..."

Abhaz halk şarkıları, eski dönemlerden beri Abhazya topraklarında yaşayan halkların* müzikal folkloruyla sıkı bağları olmasına rağmen, özgün tarzını, ulusal karakterini belirleyen ve yüzyıllar öncesinden taşınarak getirilen özelliklerini korudu.

Abhaz halk şarkıları yüksek ifade gücü olan resitatif, vokal melodi sentezi özelliği taşır. Abhaz halk melodilerinin ahenkli, ağır ve hüzünlü temposu doğal olarak anlatımı güçlü bir inşata dönüşür. Halk şarkılarının melodileri, canlı insan konuşmasına yakın vokal ve resitatif tonlama zenginliğini içinde toplar; bu da Abhaz halk melodilerinin çizgilerinden biridir.

Abhaz halk şarkılarına genellikle tek bir cümleden oluş-

şan, veciz sözlü metinler eşlik eder. Bu cümleleri tercüme edilemeyen sözler ve nidalar izler ve şarkının heyecan düzeyini ayarlar. Şarkı içeriğinin ayrıntılı açıklaması ise şarkıcı anlatıcının anlatımında verilir.

Abhazların müzikal folklorunda "Auou", "Azar", "Atlarçora", "Dzi-uou", "Atsunuh" gibi eski putperest kültüne ait relikt(fosil) şarkılar korunmuştur. Bunların stilistik özellikleri ve işlevsel görevleri, Abhazların müzikal folklorunda, şarkıların daha M.Ö'den beri gelişmiş formlara sahip olduğunu gösteriyor. Daha geç dönem melodik yapılar ise gelişmişlikleri ve karmaşıklıkları ile ayrılıyor.

Abhaz halk müziği, törensel, tarihsel, üretim ilişkileri ve sosyal ilişkilerle ilgili şarkılar içerir.

Nart Destanları'nda ve halk kahramanları hakkındaki birçok şarkıda işlenen kahramanlık teması, müzikal folklorda da özel bir yer tutar. Abhazların kahramanlık konularına eğilimi tarihi geçmişleriyle, çetin yaşam koşullarıyla, halkın ulusal karakterini belirleyen yüksek ahlaki değerlerle ve parlak, özgün müzik sanatı ile açıklanıyor. Abhazya, coğrafi konumu ve ılımlı iklimiyle eskiden beri Grekler, Romalılar, İskitler, Bizanslılar, Araplar, Türkler gibi bir çok istilacıyı kendine çekiyordu. Ya-

bancı işgalcilerle yapılan sonuç gelmez savaşlar Abhazların vatanseverlik duygusunu besledi ve halkın belleğinde, en iyi insani nitelikler atfedilen bir halk kahramanını "Afırhatsa'yı doğurdu. Kahramanlık şarkıları, savaşta yiğitlik göstermeleri için savaşçılara ilham veriyordu. Dudaklarında kahramanlık şarkılarıyla yaşama veda ediyordular.

Avcı şarkıları da kahramanlık şarkıları türüne girmektedir. Geçit vermez ormanlar, aşılmaz kayalıklar, sarp dağ boğazları, delice akan ırmaklar, çağlayanların başdöndürücü yüksekliği Abhaz avcısının dayanma gücü ve cesaret kazanmasına yardımcı oluyordu.

Abhazların karakteristik ulusal özelliklerinden biri de "alamısvıdan" kavramıdır.

Genç bir sülüne küçük halkamızın gücünü atfedip onunla "kim kimi çekecek" diye mücadeleye girdiğinde kazanan sülün olabilir, avcıyı kendi tarafına çekebilir, tabi eğer Abhaz'ın kalbinde alamısvıdayı yaşıyorsa; iki yüz öküz bile onu yerinden oynatamaz. **M, Lakrba**

K. GAN "Abhazların ahlaki değerleri yüksektir, anne ve ba-

ŞARKILARI

balalarına büyük saygı gösterirler", diye yazıyor. Geleneklere göre Abhaz kadınının insanlara duygularını göstermesi, çocuklarının ve kocasının ardından ağlaması ayıptır. İlginçtir ki Abhazların müzikal folklorunda ninniler ve ağıtlar dışında kadın şarkıları yoktur. Bütün bunlar toplu olarak kahramanlık şarkılarının baskın yerini, anlatım araçları olarak özelliklerini, melodi ve armoni dilinin yoğunluğunu belirliyordu.

Abhaz müzikal folklorunda kahramanlık edebiyatının en eski örneklerinden biri Nart Destanları'dır. Nart Destanlarının ana teması halkın özgürlük ve bağımsızlık çabasıdır.

Epik konulu halk müziğinde en göze çarpan figür, insanlara mutluluk taşıyan savaş tanrısı güçlü "Abriskil" dir; hakkında bir şarkı vardır. Abriskil Abhaz Promethe'sidir, akıl gücünün ve adaletin sembolüdür.

Abhazların müzikal folklorunda kahramanlık edebiyatının bir sonraki aşaması tarihi-kahramanlık türü ile ilgilidir. Bu şarkılar Abhaz halk kahramanları: Pşkyaç-ıpa Mança, Danakay, İnapha Kyagua, Mıstaf Çolakua ve Hacarat Kyahba hakkındadır. Bu şarkılarda halkın koruyuculuğunu yapan, cesur, güçlü iradeli insanların özgürlük düşkünü karakteri konu edilir. Çok sık olarak bu şar-

kılarda ölmüş kahramanların yiğitlikleri övülür. Burada, sadece konularda değil, müzikal anlatım araçlarında da halk ağıtı türü ile bağlantıyı görüyoruz. Kahramanlar kahramanı "Afrhatsa"nın yaşamını, "aphartsa*" eşliğinde söylenen bir dizi "yaralı şarkısı" anlatır. "Yaralı şarkısı" genellikle ağır yaralananlar tarafından savaş meydanında söylenirdi. Vatanına karşı kutsal görevini hakkıyla yerine getirdikten sonra Afrhatsa da dudaklarında bir şarkıyla yaşama veda ediyordu.

Abhazların müzikal folklorunu derleyen N. KAVAÇ "Kalplerinde ve zihinlerinde kendiliğinden doğan şarkıları söylerken ölen, hastanın başucunda hüzünlü şarkılar söyleyen bu insanlar en derin saygıya değer, kahraman insanlardır" diye yazıyor.

Şarkıların melodik çizgisi için karakteristik olan, yüksek ses perdesinde tutunma gayretidir. Bu şarkıya dramatism ve tını coşkusu katan karakteristik ses titreşimini yaratır. Melodik çizginin, yükselen kuartet(dörtlü) çıkışlarla birleşen iniş hareketi şarkılarla kahramanlık, özgürlük havası verir. Kahramanlık

şarkılarının çoksesliliğinin karakteristik türü, burdon ve kompleks tip ikisesliliğidir. Şarkıların perde düzeni son derece berraktır, kahramanlık şarkılarının karakteristik makamı miksolidik ve frigiktir.***

Halk şarkısı geleneğini yaşlı kuşak temsilcileri koruyorlar; çalışmaktan artan boş zamanlarında toplanarak halk şarkıları söylüyorlar. Şarkı söylerken çokseslilik içinde mükemmel bir ahenk ve ustalığı yakalıyorlar. "Şarkılar ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa geçiyor ve zamanla değişiyor; bazen başka bir şarkıyla birleştiriliyor, bazen de başka bir şarkıya ek olarak katılıyor; ve sonuçta şarkılar yazarı sadece halk olan manzum eserlere dönüşüyor."

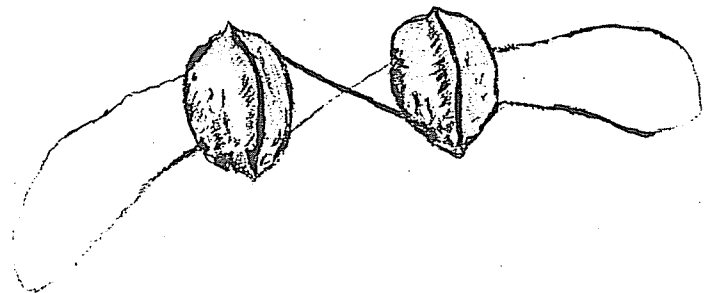
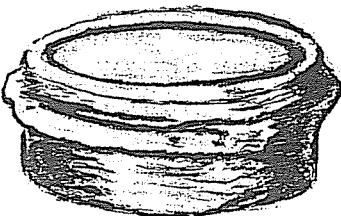
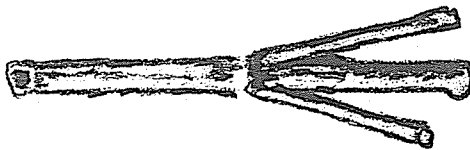
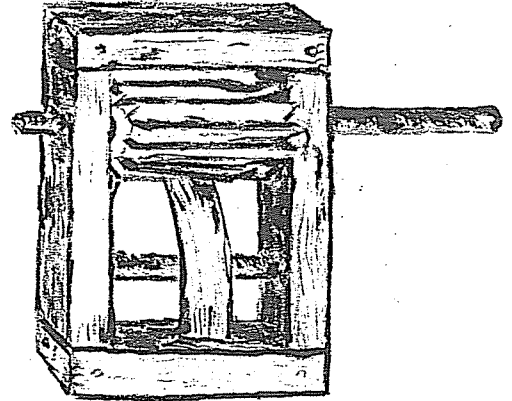
Kavkaz (Kültürel, aktüel dergi)

1.1993 Vladikavkaz

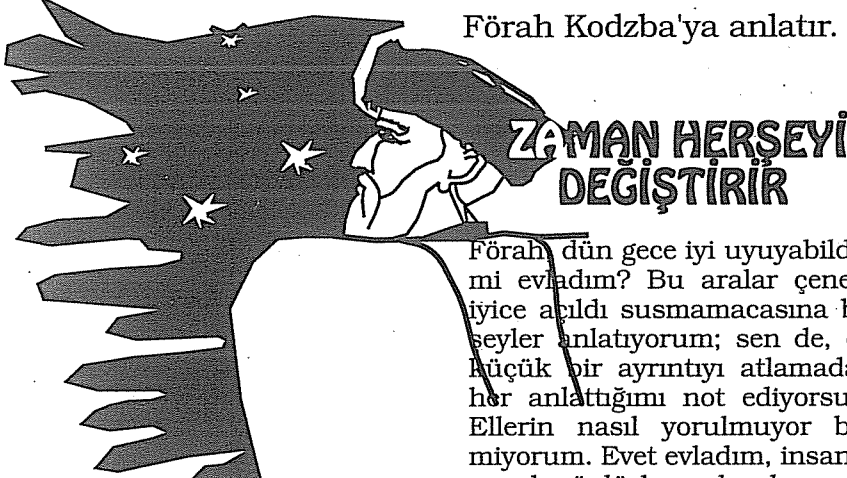
* Aphartsa (.....) iki telli, yaylı Abhaz ulusal çalgısı

** İ.Zemtsovski Uskateli Pesen (Şarkı derleyeciler), Leningrat, 1976 sf.b.

*** Miksolidik ve frigik: Lidyahların ve Friglerin müzik tarzıyla ilgili. Genellikle kilise müziğinde etkili olmuştur.

Değerli okuyucularımız bu sayıdan başlamak üzere tanınmış Abhaz yazar şair Bagrat Şinkuba'nın "Son Ubih" adlı eserinin üçüncü cildini Zehra AÇICBA'nın çevirisiyle dizilerek yayınlamaya başlıyoruz. Ancak daha önce bu eserin Türkçeden başka oniki dile çevrildiğini de belirtmek isteriz. Ayrıca bu sayfalarda yayınlanacak olan Son Ubih'in üçüncü cildir. İkinci cildi daha önceleri Nart Yayıncılık tarafından yayınlanmış ve büyük ilgi görmüştü. Hemşehrilerimizin bu cildin devamı olan üçüncü cildi merak ettiği düşüncesiyle biz yayınıma üçüncü ciltten başlıyoruz. Bölümleri tamamlandığında kitabın her üç cildini birlikte, tek kitap olarak yayınlamak amcındayız.

İLK İKİ CİLDİN ÇOK KISA BİR ÖZETİ

Ubih dilini araştıran bir Abhaz genci ikinci dünya savaşında ölür ve aradan yıllar geçtikten sonra, anıları bir yazarın eline geçer. Bu anıların yazarı olan Förah Koadzba, 1864 Çerkes Sürgünü'nde yurtlarından sürülen Ubihların izini sürerek Anadolu'ya gelmiştir. Burada bulabildiği yegane Ubih, artık yüz yaşını çoktan aşmış olan Zawurkan Zolak'tır. Annesi Abhaz olan Zawurkan Abhazca da bilmektedir ve "Sürgün"ün başından başlayarak hem kendinin hem de Ubihların dramatik sürgün öyküsünü Förah Kodzba'ya anlatır.

SON UBIH

Bagrat ŞINKUBA

Çev.: Zehra AÇICBE

Ubih dilini araştıran bir Abhaz genci ikinci dünya savaşında ölür ve aradan yıllar geçtikten sonra, anıları bir yazarın eline geçer.

Bu anıların yazarı olan Förah Koadzba 1864 Çerkes Sürgünü'nde yurtlarından sürülen Ubihların izini sürerek Anadolu'ya gelmiştir. Burada bulabildiği yegane Ubih, artık yüz yaşını çoktan aşmış olan Zawurkan Zolak'tır. Annesi Abhaz olan Zawurkan Abhazca da bilmektedir ve "Sürgün"ün başından başlayarak hem kendinin hem de Ubihların dramatik sürgün öyküsünü Förah Kodzba'ya anlatır.

başımı göğe kaldırıp yıldızlara baksam ailemin daha önceleri ölmüş olan bireylerini görür gibi olurum. Gelip yanıbaşına otururlar, onlarla konuşur, hasret gideririm. Sonra birden göğün derinliklerinde kaybolup giderler. Ama dün akşam yıldızlarla birbirimizi göremedik, çünkü gökyüzü bulutluydu. Sonra gidip, çardağın altındaki kütüğe oturdum. Ne düşündüğümü biliyor musun Förah?!

"... Sevgili dayım burada kaldığı sürece, yalnızlığımı unuttur, mutlu olur, kendini şanslı sayarım ama ya gidince...?"

Evet evladım, senden neden gizleyeyim, sadece bugün değil geldiğin günden beri aynı şeyi düşünüyorum! Geldiğin akşam düğünde yanıbaşına oturduğum Ubih Tahmadalarının seslerini duyar gibi oldum: "Nedir bu halin Zawurkan, biz yanındayız ya?" diyorlar Siyit, Sovlah, Davut, Tatlostan, Novrız, Murat... Ve ilave ediyorlar. "Konuğun ülkesine dönerken, eğer götürebilecekse ruhunu ona teslim et, öldüğünde bu geniş çölde başıboş dolaşıp duracağına güzel vatanına kavuşur, zaten bizim ruhlarımız da oraya gitti. Uyuduğun için

Förah, dün gece iyi uyuyabildin mi evladım? Bu aralar çenem iyice abıldı susmamacasına bir şeyler anlatıyorum; sen de, en küçük bir ayrıntıyı atlamadan her anlattığımı not ediyorsun. Ellerin nasıl yorulmuyor bilmiyorum. Evet evladım, insanın ancak gönlü huzurlu olursa iyi uyku uyuyabiliyor. Geçmişe şöyle bir dönüp baktığımda, düşüncelerim denizin dalgaları gibi alır götürür beni. Geceleri yatağıma uzanınca, uykuyla uyanıklık, rüya ile gerçek arasında gider gelirim. Aslında buna pek de şaşırmiyorum, çünkü artık bir ayağım çukurda ve bu dünyada yaşayanlardan çok öbür tarafa geçmiş olanlarla birlikteyim.

Dün gece yine çok huzursuzdum, garip bir rüya gördüm, ama uyanır uyanmaz unuttum. Sonra tekrar daldım.

Sabaha karşı kalkıp, göğe bakmak için dışarı çıkmak istedim. Kapının kolu elimden kaydı ve istemeyerek kapıyı çarptım; seni de uyandırmış olmalıyım... Çocukluğumdanberi ne zaman

beni göremedin. Ölülerin ruhlarıyla sohbet ederken güneşin doğduğunu bile zor farkettilim. Ruhumu ben veremesem bile, kendisi zaten seninle gelecek Förah. Aah yaşlılık, bugün kendimi pek iyi hissetmiyorum; sanırım bu kez yazabileceğin şeyler anlatamayacağım sana" dedi Zavurkan, yüzünden çok yorgun olduğu anlaşılıyordu, gece uyumamış olmalıydı.

Zaten ben de yorulmuş, bugün dinlenelim istersen, diye yanıtladım, onuda düşünerek, "Oldu o zaman Förah, bugün dinlenme günü olsun zaten bir yere kadar gitmem gerekiyor, çabuk dönerim", dedi ve asasını asılı olduğu yerden indirip sıkıca kavradı. Sonra evin önünde uzanan düzlükte yürüyüp gitti. Nereye gidiyor olabileirdi? Eski mezarlıklara mı...? Kim bilebilir..?

Bayram her zaman olduğu gibi o gün de erken geldi. Zavurkan'ın evde olmadığını gördüğü halde nerede olduğunu sormadı. Yemeği önüne koyarak bitirmemi bekledi. Daha sonra yazılarımı elime alarak, sayfaları tek tek çevirip, okumaya başladım.

İşte yirmi gün, eşi benzeri olmayan şeyler anlatan adamla birlikte geçip gitti, bu zaman içinde yaşadıklarını, gördüklerini tek tek bana anlatıyor, ben de yazıyordum.

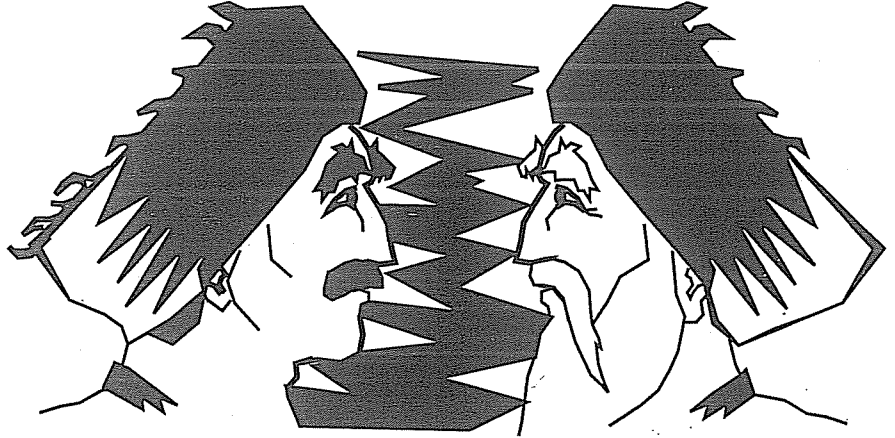
Zavurkan Zolak 'ın anılarında Ubih halkının trajedisi adım izlemek olanaklıydı. Zavurkan gerçekten olayları karıştırmadan, sırayla anlatıyordu. Yüz yaşındaki bir ihtiyarın, uzun bir zaman dilimini içindeki bu olayları tek tek hatırlaması ve bu olayları kronolojik bir düzen içinde, hemen hemen hiç atlamadan anlatabilmesi gerçekten çok ilginçti.

Her anlattığı olayın sonunda yazdıklarını kendisine okuyordum, eksikleri varsa büyük bir özenle tamamlıyordu. Anlattıklarıyla gerçek tarihsel

olayları karşılaştırdığımda şaşırtıcı benzerlik dikkatimi çekti: Ubihlar, Kafkasya kıyılarından 1864 yılında sürüldüler. O tarihte Zavurkan Zolak 24 yaşındaydı. Bu yıl ise tam 100. Bir başka şekilde söylersek, o 1840 yılında doğmuştur. "Samsun'da karaya çıktığımızdan Osmanköy'de yaşadığım 5-6 yıl da dahil olmak üzere, Ubihların arasında ancak 5-6 yıl kalabildim" diyor Zavurkan. Bu bilgileri doğru sayarsak, Sevgili İhtiyar, Selim Paşa'yı 1869 ya da 1870 yılında öldürmüş olmalı. Zindandan alınıp, satıldığında "6 yıl kadar, kervanla Afrika çöllerinde dolaştım" söylemindeki "6 yıl" da doğru bir rakam sayılabilir. Çünkü, onun İstanbul'a dö-

lattıklarını hatırlayın. Dağlı Delikanlı nereden bilebilirdi ki zindanın küçük penceresinden, izlediği Türk köylü ailesinin, Nayöy adını verdiği oğlunun diğer binlerce genç gibi silahlanıp, Sultan'ı devirmek için savaştığını...

Zavurkan Zolak, nereden bilebilirdi ki, 1908 yılında gerçekleşen bu büyük toplumsal olayın onu zindanda çürümekten kurtardığını? bu olaydan günümüze kadar 30 yıl kadar geçti. Bu zaman zarfında, insanlığın geleceğini etkileyen büyük olaylar oldu. Milyonlarca insanın hayatına mal olan 1. Dünya Savaşı, Rusya'da Ekim Devrimi ve bu devrim sonucunda işçi ve emekçilerin

nüşü Abhazların zorla ülkelerinden sürülmelerine rastlıyor. Yani 1877-1878 yılları. Bu olaydan sonra bir süre özgür yaşayan Zavurkan Zolak, tekrar zindana atılıyor. Bu tarihleri net olarak saptamak oldukça zor olsa da, serbet bırakıldığı tarih net olarak belidir: Türkiye'de "Genç Türkler*" adı ile anılan grubun önderliğindeki ihtilal olmuş, Sultan Abdülhamit, 1908'de zorla tahttan indirilmişti.

Ubih delikanlısı, dışarıyı görme umudu olmadan, özgür dünyayla arasındaki taş duvarların ardında yaşamını tüketirken, Rusya'da Birinci İhtilal** olup bitmişti bile. "Yaralı Şarkısı" adını verdiğim bölümde*** an-

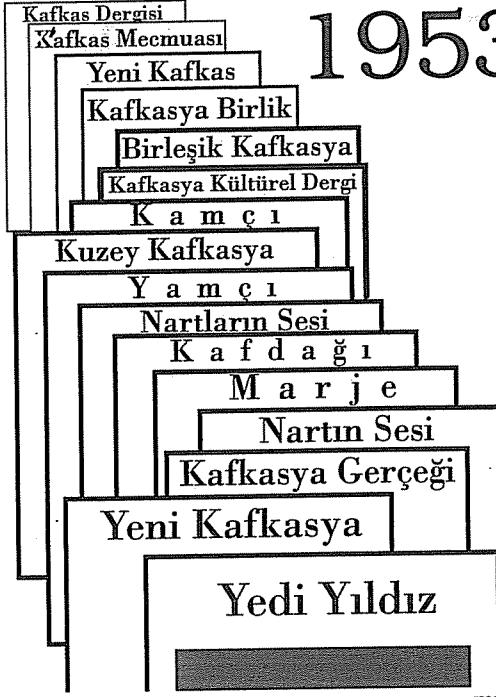
Sovyet yönetimi. Halklar hapishanesi Çarlık yönetimi bir anda yıkılıp gitti. Sosyalist ihtilalin ışıkları tüm dünyayı aydınlattı. Bunun ışığında, Türkiye'de de 1919-1923 yılları arasında Ulusal Burjuvazi Devrimi gerçekleşti ve 36'cı Osmanlı Sultanı, devrilerek bir burjuvazi cumhuriyeti kuruldu...

Devam edecek

* Jön Türkler olsa gerek (Ç.N)

** Rusya'daki Sosyal Demokrat Devrim(Ç.N)

*** Bu bölüm eserin ikinci cildinde yer alıyor (Ç.N)

1953'ten günümüze dergiciliğimiz

Aydın O. ERKAN

PERİODİK YAYINLAR

Kafkas Dergisi (1953)
(Aylık Siyasi-Tarihi-Edebi Dergi)

10 Ocak 1953'den - Kasım, Aralık
1953 tarihine kadar 12 sayı çıkmıştır.

Sahibi ve Baş Muhariri: İsmail Ziya Bersi

Neşriyat Müdürü : Şeref Terim

Yayın Kurulu :

Gnl. İsmail Berkok, Mehmet Ketey, Dr.Vasfi Güsar, İnal Şaplı, Aziz Meker, Seyin Time, Turhan Yavuz Marşan v.b.

Yayın Yeri : İstanbul, Eski gümrük Sk. 52 Galata

Fiyatı : 50 krş, seneliği, 6.-TL, altı aylığı, 4.-TL

Sayı 1
(1 Ocak 1953)
(Kapak resmi Şeyh Şamil)

İçindekiler :

1. Önsöz (İsmail Ziya Bersis)

İsmail Z. Bersis bu yazısında, derginin Kafkas Kültür Derneği organı olarak çıkarıldığını Türkiye'deki bütün Kafkasyalıların adet ve ananelerini canlandırmağa çalışacak bir dergi olacağını belirtiyor.

2. Kafkas (Dr. Vasfi Güsar)

Tarihten derinliklerinden gelerek Kafkasya'yı tanıtan bir yazı

3. İktisadi Bahisler (Şeref Terim)

Ekonomik ve mali konuları ele alan bir araştırma.

4. Kafkasya Ticaret Tarihi (Ahmet Canbek Havfoko)

Özellikle Kafkasya'nın ticari geçmişini konu alan bir inceleme

5. Kafkasların Muhacereti (Adıge)

Kuzey Batı Kafkasya'nın Rusya tarafından istila ve iskanını anlatan bir yazı

6. Çerkeslerde Atasözleri (Seyin Time)

18 adet atasözü.

7. Neden Dağıldık? (Muharrem Bilgiç Nogumuzok)

Birlik arzusunu işleyen bir yazı.

8. Hayırlısı (Toplu İğne)

Taşlama - Hiciv türünden bir öykü

9. Çerkes Kim? (Lale Ali)

Çerkesin, gurur, şecaat ve itaat olduğunu belirten bir yazı.

10. Bana ne oldu? (Güner Akdoğan)

Bir şiir.

11. Kuzuluk Kaplıcaları (Şeref Terim)

Sakarya'nın Akyazı yöresindeki şifalı kaplıcalar konusunda bilgi veriliyor.

12. Topluluğa Faydalı Olmak (İmzasız)

Toplumsal konuda kısa bir yazı.

13. Bal ve Petek (şiir) (A. Etisoy)

14. Kafkasya Hatıralarından (Zühtü)

Savaş anıları

15. Kavuşdum (şiir) (A.Etisoy)

16. İçtimai Hastalığımız (Jinef Aşa)

ÖNSÖZ

Türkiyede yaşayan Kafkas asıllılar, çok partili dönemin getirdiği demokrasi havası içersinde 1950li yıllarda periyodik yayınlar çıkarmaya başlamışlardı. Bu süreçte ağırlıklı olarak aylık veya iki aylık periyotlarla çıkan ve bir çoğu dergi olan bu yayınlar hakkında günümüz Kuzey Kafkasyalıları pek fazla bilgi sahibi değildirler. Burada, sözünü ettiğimiz periodik yayınları irdelemeye çalışacağız

Kafkasya davası uğruna yazılar yazmış, emekler sarfetmiş bir çok insan bugün Hakkın rahmetine kavuşmuş olup, desteklemesek de, hemfikir olmasak da onların gayretlerini anmak ve incelemek borcumuzdur. Düşünceye ve ortaya atılan çeşitli tezlere saygılı olmayı öğrenmedikçe yapıcı bir oluşum içinde olamayız. Bundan ötürü derlemiş olduğumuz araştırmanın, Türkiye'de ve Kafkasya'da bu konu üzerinde çalışan, araştıran tüm fikir adamlarına yardımı ve katkısı olması dileğiyle...

(Şaplı) Aydın Osman ERKAN
Beşiktaş - Şubat 1995

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
B	1	T	U	A	P	S	E		R	E	L	D	A
U	2	A	P	S	U	A		S	A	P	S	I	Ğ
L	3	R	A	T	A	R	A		D	O		R	I
M	4	A	T	E	N	A		S	O	K	R	A	T
A	5	A		M		Y	S	I		A	T	V	
C	6	T	R	U	V	A		R	E	Y		I	S
A	7	A	N	R	E	V	A	T		I	E	T	T
	8		A		K	O	D		I	A			A
	9	A		K	I		I	F	A		M	A	T
	10	N	E	S	L	Ü	G		S	U	G	N	I
A	11	I	M	A		Ç	E	Ç	E	N		A	K

SOLDAN SAĞA:

1. Kafkasya'nın Karadeniz kıyılarında eski Adige topraklarında yer alan bir kent-Tersi Kafkasya'nın Karadeniz kıyılarında eski Ciget topraklarında yer alan bir kent. **2.** Abhazların kendilerine verdikleri ad - Büyük çoğunluğu Türkiye'de yaşayan Adige etnik kökeninden bir halk **3.** Akdeniz bölgesinde antik bir kent kalıntısı - Bir nota - Tersi şarkı, türkü **4.** Eski bir Grek tanrıçası - Abhazya'nın Cincolya soyadlı dışişleri bakanı **5.** Köylerin yol, su, elektrik gibi işlerini yapan kamu kuruluşu - Bir özel TV kanalı **6.** Çanakkale civarındaki antik kent - Oy - Duman karası **7.** Tersi müzikli ve içkili bir eğlence yeri - İstanbul Belediyesi'ne ait bir kamu kuruluşu **8.** Şifre - İşaret **9.** Bir bağlaç - Yerine getirme - Parlak olmayan **10.** Tersi bir bayan adı - Tersi Çeçen'in en yakın akrabası **11.** Dolayısıyla anlatma - Bir Kafkas halkından olan kimse - Beyaz

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1. Aşua Abazalarının bir diğeri ismi - Doğu Anadolu bölgesindeki Van dolaylarında tarihi bir yer **2.** (Tersi) Bir yerin sahibini tescil eden evrak - Hücrelerimizin doku taşı - İlaç **3.** Kafkasyalıların çok kullandığı bir ad - Tersi ilahi sevgi **4.** Başarı ölçüsü - Temsilci **5.** Bosna Hersek'de bir kent - Bir sayı **6.** Bir Kafkas halkından olan kimse **7.** Katı, pık **8.** Ön adı Şevket olan bir edebiyatçı - Yemek ödeneği **9.** Tersi Adige Cumhuriyeti'nin başkenti - Öğütülmüş tahıl **10.** Lise'nin ünsüzleri - Tersi Uluslararası tarafikte Türkiye'yi simgeleyen harfler - Mağnezyumun simgesi **11.** Bir dil grubunun adı - Valide **12.** Ölenin arkasından yakılır - Durağan.

OKUYUCU MEKTUPLARI

ÇİKOLATALI PASTA

Elime kalemi alıp, duygu ve düşüncelerimi ak kağıtlara dökmek bu müthiş bir duygu selidir bende oldum olası. Şu an yine kalem elimde ve ben, dile getirilmesi güç duygular içerisindeyim. En çok da keyifliyim galiba... Öncelikle okuruna yeni "merhaba" demiş bir yayın organına yazarken, çorbada benim de tuzumun bulunacağını düşünmek. Sonra, kendime yakın hissettiğim, gönül bağlarıyla bağlandığım siz dostlara yeniden ulaşmak... kendimi keyifli hissedişimin gerçek nedeni de bu zaten. Ayrıca, sizlerle yine aynı paralele çok dolaylı hiç alakasız bir yoldan gelişim şaşırtıcı...

Yeni derginiz "ALAŞARA"yı incelerken epey düşündüm. Ne yazabilirim diye. Anılar hücum etti üstüme. Bir film şeridi gibi gözlerimin önünden sesiz, silik geçiveren, sonra giderek ete kemiğe bürünen anılar...

Ne gariptir insan belleği, ne gariptir yaşam. Yıllar öncesi yaşanırken önemsiz görünen olaylar, yıllar sonra bir yerde ve bir şekilde önem kazanır...

İşte böylesi anılarımdan birini kaleme alıp, sizlere armağan etmek geldi içimden. Uzun lafın kısıası, bu anımda, sizlere duyduğum sempatinin nerede başladığını dile getireceğim. O yerlerden, hayaletlerin, renklerin, seslerin, korkuların, önce yavaş yavaş sonra giderek hızlandığı o yerlerden uzanıp dokunmaya çalışacağım...

Ben de, bu güzelim ülkede yaşayan bir "AZINLIK" çocuğuyum. Anılarla, öykülerle büyüdüm. Zaman zaman, güzeli ve çirkinini yaşadım. Yaralandım, hırpalandım, ama insanlara hep dokunmak, onları hissetmek istedim. Kimileri iz bıraktı, kimileri geçti gitti, unutuldu...

İlk genç kızlık çağı, altın gibi ışıltılıdır, hala yüreğimde, belleğimde. Güzelim insanların, anam, babam huzur, güven dolu evim...

Dostlar edinirdi babam, kocaman sevgi dolu yüreğinde ki sevgilerini saçardı tüm insanlara. Ziyaratlar de bulunurdu ailece, karşılıklı. Kimi zaman Kızıltoprak, kimi zaman Darıca'ya giderdik. Dost ziyaretleri, andıkça hala içimi ısıtan, yüreğimi sızlatan baba dostlarımızın ziyaretleri...

Kocaman bir bahçe içinde, önünde bir asma çardağı olan bir evleri vardı Recep amcaların. Darıca'da... Üzüm zamanı en çok gittiğimiz yer olurdu Yarımcı'dan sonra. Ahşap, serin geniş odalarla dolu kocaman ev. Babamla meslekdaş idiler, ikisi de mimar... Babam yaşlarda, hanımı Nimet Teyze ikinci hanımı. İkisi de şimdi çok canlı bir şekilde gözlerimin önünde.. Boylu poslu, yakışıklı, ak tenli, çakır gözlü insanlar. İlk evliliğinden 3 de kızı var Recep Amca'nın. Bana göre o zaman,

inanılmaz uzun boylu, inanılmaz güzelliğe üç kız kardeş... Benim abçok benzeyen, hem hiç benzemeyen kızlar. Hep suskundular, çok az konuşur, yüzlerinde bir tebessüm, sessiz gezinirdi böylece evde, bahçede... Şimdi düşündüğümde o sesizliğin onur dan kaynaklandığını anlıyorum...

Sık sık Nimet teyze, alt kattaki geniş odanın gömme dolap kapaklarını açar, yürek çarpıntılarıyla beklediğim o sihirli kutuyu çıkarırdı. Üzerinde bir dünya siyah düğmeleri olan, allı, karalı, beyazlı akordeon'unu alıp oymalı iskemlesine dimdik oturur, başını sağ omuzuna eğişi nedense bende ağlama isteği uyandırır. Ve sonra hiç bilmediğim bir melodi dökülürdü ortaya. Gözleri uzak bir yerlere takılıp giden Nimet teyze, ince duygulu sesiyle yine bilmediğim dilden şarkılar söylerdi. Ta ki "haydi kızlar oynayın" diyeceği anın geldiğini hissettiğim noktaya kadar...

Üç güzel kız, saç örgüleri bellerini döverek, nazlı nazlı süzülürlerdi. Annem, ablalarla birlikte hiç ses etmeden seyrederdik. Sonra müzikte, dansta biterdi. Öbür odada ki sofraya buyur edilirdi. Güzel kızlar bizlerle yemeğe oturmazdı. Hizmet ederlerdi. Şöyle elim gibi, iyice kızarmış patatesli böreklerine bayıldım Nimet teyzenin... Bunca yaşına geldim, kocaman bir çocuk gibi çikolatalı pastaya bayılırım. Çocukluğumda, harçlığımı son kuruşu da bir dilim çikolatalı pasta ve üzerine içtiğim turşu suyuna feda edildirdi.

Bir ziyaret sonrası vedalaşırken Nimet teyze "misafirlerimiz var köyden, pasta yapacağım, sözleri de bekleriz" gibi bir şeyler söylediğinde, davet edilmek de geldi beni heyecanlandıran. "asta yapacağım" sözleriydi. Günlerce düşünür kurdum. Düşündükçe boyutları büyüyüp çikolatalı pastanın. ama endişeler de yaşıyorum. Ya babam "misafirleri var, biz kalabalık etmeyelim" derse son anda, ya gitmekten vaz geçilirse.. Kocaman pasta rüyalarımda, endişeler yüreğimde. Sonunda o gün geldi. Darıca'ya serin gölgeli kocaman eve girdi. Kalabalık 8-10 kişi. Kadın-erkek çocuk. Mevsim yaz, bahçede ki aslalarım hem ma çardağının altında koca tahta masanın çevresi insan dolu. Bahçede akordeonun nağmeleri, ağaçlara, çiçeklere siniyor, mavi bulutlarla sarmaşıyor. Ama benim gözüm hep, masaya koncak pastayı gözlüyor. O kadar kalabalık ki, çok ince bir dilim pasta düşecek payıma. Belki Nimet teyze, benim o pastayı ne çok istediğimi bilebilir, belki kalın bir dilim koyar ta bağıma kimbilir...

Genç güzel kızlar, evin kızlarıyla bahçe masasına tabak, bardak taşıyorlar. Kocaman kaseler, kocaman kaplarda dumanı tüten yiyecekler konuyor masaya. Annemin yanında oturmuşum hanım hanımıcık. Pastanın hatırla! Gözüm, tabağıma konulan yiyeceğe dalmış. Kocaman bir et parçasının üzerine bulamaç gibi bör şey konulmuş. Canım hiç çekmiyor. Sonra Nimet teyzenin sesini duyuyorum; bize sesleniyor "haydi bakalım pastayı tadın, bakalım beğenecekmişiniz?... Pasta?.. Hangi pasta?.. Ben pastaya benzer bir şey gör-

müyorum ortada. Annem yavaşça "yene evladım" diyor... İsteksiz, koyu soslu eti didikliyorum. Büyük umutla hala "PASTA" beklemekten vazgeçmiş değilim. Ama yok işte. Pasta tabağıdaki yemek bunu sezinliyorum. Bana yabancı bu tat, iştahımı kapatıyor, kırıyor Nimet Teyze'ye kendimi aldatmış hissediyorum. Tavşan dağ kışmış dağın haberi olmamış misali uzun zaman dargın kalıyorum Nimet teyze. O bahçe, o ev, o güzel insanlar, akordeonun sesi, şarkıları Nimet Teyze'nin.. Ben büyürken rüzgarlar esti. İnsanları, yaşamları bir yanlara savurdu. Unutuldular, unuttum sandım...

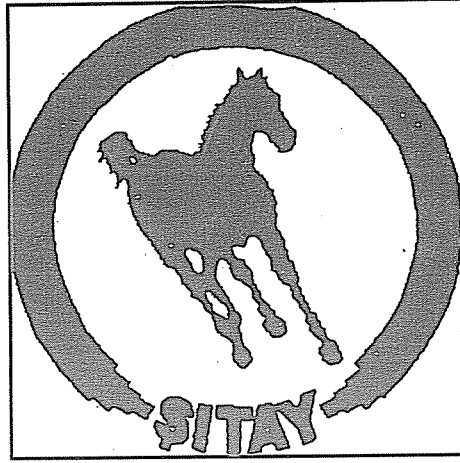
Bundan yedi yıl önce, çok sevdiğim bir Çerkes arkadaşım, doğum günümde özel bir "ÇERKES" yemeği yapmayı vademişti. "ŞİPSE" denir, çok güzel ve özel bir yemektir" demişti. Güzel bir masada, özel bir lezzette, özel bir yemek yedim o doğum günümde... İlk olmayı aldığım da ağzıma, dilimin üzerinde ki tat bir an sanki bildik gibi nasıl geldi. İkinci lokmayı alıp, ağır ağır, yemeğe başladım. Birden mideme bir kramp girdi. Bu yemeği çok uzun yıllar önce yediğimi söyledim. Sevgili dostum bozuldu. "Mümkün değil, bunu sadece Çerkesler bilir." cevabında biraz haklıydı. Biraz değil çok haklıydı. Gözlerimi kapatıp ağızımdaki lokmayı çiğnedim. O bahçe, Darıca'da ki evin bahçesi geldi gözlerimin önüne, tabağımda ki koyu soslu yemek... Nimet teyzenin "PASTA"sı. Boğazım düğümlendi. Ses edemedim. Geçmişin hayaletleri oturmuştu masanın etrafına...

Sonra, bir ziyaretlerine gittiğimde rahmetli babama sordum. Nereliydi? Kimdi? Recep Amca ve karısı Nimet Teyze. Kafkasya'dan gelmeydiler dedi babam, tabi ki nereden hatırladığıma şaşarak. Anlattım babama, doğum günümde yediğim "ŞİPSE" den başlayıp, yıllar önce Darıca'da yaşadığım "PASTA" hayal kırıklığı...

Şimdi hepsi anılarda canlandı. O müzikler, oyunlar, güzel insanlar, dostluklar, sevgiler... Geçmişin son bahar yelleri esti yüreğimde, ılık ılık, özüm bağlarımdan sabah kokularını getiren... Sevgili Çerkes dostlarım. Sizlerle, geçmişin ışıltılı çocukluğunda ilk tanışmışlığım. Şarkılarını söylerken Nimet Teyze'nin başını sağ omuzuna eğişindeki hüznü bu gün anlıyorum. Çocukluğumun bu güzel ailesini saygıyla anıyorum. Nerelerdedirler?... Çocukları mutlak yaşıyordur. Belki de karşılaşmışsınız bir gün bir yerlerde ve tanımadan geçmişsiniz bir birimizi...

Anılarım giderek derinlere çekiyor beni. Giderek duygusallaşıyorum. Bilmem, yazımı okuduğunuzda ne düşüneceksiniz. Benim için önemli olan, tüm bu güzelliği ailece yaşamış olmamızdır. Yaşanan güzellikler insanı ayakta tutar inancındayım. Anılarla yoğrulmuş. İnsanları sevmekten yorulmadım. Yaralandım, hırpalandım ama insanlara dokunmaktan, yaklaşımdan korkmadım. Dostlar edindim. Kimileri iz bıraktı, kimileri güz yağmurlarında geçti gitti..

Kader ENGİN

ŞİTAY ELEKTRİK

SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

KABLolar

★ **N Tipi Kablolar**

★ **F Tipi Kablolar**

★ **Y Tipi Kablolar**

0.6/1 kV PVC ve XLPE izoleli kablolar

3.5/6 kV PVC ve XLPE izoleli kablolar

5.8/10 kV PVC ve XLPE izoleli kablolar

8.7/15 kV PVC ve XLPE izoleli kablolar

20.3/35 kV PVC ve XLPE izoleli kablolar

★ **Telefon Kabloları**

★ **Lastik Yalıtkanlı Kablolar**

★ **Özel Kablolar**

Büyük Hendek Cad. Kule İş Merkezi No: 29/11-12-13

KARAKÖY - İSTANBUL

Tel: (0-212) 293 18 01 (4 hat) Fax: (0-212) 252 29 97

Aynase ister kişinin lafa bakılmaz

nart yayıncılık

Güneşlibahçe Sok. 41/8 KADIKÖY
Tel.: (0216) 418 67 32